

http://niva.iig.pl redakcja@niva.iig.pl

№ 31 (2516) Год XLIX

Беласток, 1 жніўня 2004 г.

Цана 2,00 зл.

2

Пад знакам цяжкай рок-музыкі, добрага надвор'я і якасных арганізацыйных рашэнняў прайшло...

Юбілейнае "Басовішча"

XV-ае юбілейнае "Басовішча" прайшло пад знакам цяжкай рок-музыкі, добрага надвор'я і якасных арганізацыйных рашэнняў. Мас-медыі паведамлялі, што папярэдняя інфармацыйная цішыня пра сёлетні фестываль абазначае або кепскае, або нечаканае. Многія выказваліся, што планы арганізатара наконт адсутнасці польскай зоркі, увядзенне свабоднай сцэны, камерцыялізацыя ў якасці вялікіх медыяльных спонсараў кепска паўплываюць на адзіны ў свеце фэст беларускага рока. Сёння ўжо ведаем, што ўсе спекуляцыі былі памылковымі. Да хібаў сёлетняга "Басовішча" трэба залічыць кепскую інфармацыйную акцыю яшчэ да фестывалю. Здзіўляюць таксама сваркі і ўнутраныя прэтэнзіі саміх басаўцаў да сябе, якія прэзентаваліся на адкрытых інтэрнэт-форумах. Беларускі бок непрыхільна аднёсся да думкі, каб гурты ў конкурсную частку адбіралі Слава Корань ("Уліс") і Аляксандр Крывашэеў ("Памідор-офф") на аснове дасланых матэрыялаў, а не, як гэта бывала раней, у час адборачных канцэртаў. Да таго, як паведамлялі крыніцы з Беларусі, інфармацыя пра адбор на "Басовішча-2004" не трапілі далей як за Мінск і гурты з іншых гарадоў па гэтай прычыне не змаглі даслаць сваіх заявак. Усё астатняе ўдалося амаль ідэальна. Канцэрты пачаліся ў пятніцу 23 ліпеня з адкрытай сцэны — новаўвядзення фестывалю, якое ў задуме дазваляе выступіць гуртам вартым увагі гледача, але якія па прычынах мовы ці прэзентаванай музыкі не кваліфікуюцца ў конкурсную частку. Як сказала Ілона Карпюк (галоўны арганізатар "Басовішча"), адкрытая сцэна гурт "ад нас" заявіў ахвоту выступаць ставіць таксама сабе за мэту разварушыць публіку яшчэ да афіцыйнага адкрыцця фестывалю. Так яно і адбылося. Выступіла 6 гуртоў: тры з Польшчы і тры з Беларусі — "Black Sugar" (Беларусь — By), "C.R.A.C.K." (Польшча — Pl), "In Extremis" (By), "The Jitters" (By), "Draped Feel" (Pl) i "New Passengers" (Pl). Ha жаль, узровень адкрытай сцэны быў даволі нізкі. У 20 гадзін пачаліся выступленні запрошаных гасцей. Першым выступіў гурт "Індыга", які год таму заваяваў аж дзве ўзнагароды. Пасля госці з горада Аструда гурт "Triquetra", які прадставіў свой новы матэрыял. Ужо вядома што "Triquetra" збіраецца пісаць альбом на беларускай мове. "Triquetra", таксама як і чарговы госць — гурт "Сцяна" былі адным з пераможцаў

мінулагодняга "Басовішча". Апошнім пераможцам "Басовішча-2003" быў гурт "Без Назвы". Усе яны прадставілі амаль гадзінны матэрыял і даказалі, што год часу, які прайшоў ад мінулагодняга фестывалю, быў вельмі працавіты. Апошнім у пятніцу выступіў гурт "Неўра Дубэль". Было гэта прафесійнае шоу, хаця, як некаторыя ўважаюць, на 50 працэнтаў магчымасцей гурту. Праблема ў тым, што не ўсе музыкі даехалі на канцэрт.

Чарговай зменай гэтага года быў конкурс, які адбыўся ў суботу. Выступіла дзевяць камандаў — сем з Беларусі і дзве з Польшцы. Па спіску выступілі: "Тэзаўрус" (Ву), "Пульс Вакол" (By), "5 set 5" (Pl), "Taxi" (By), "Аніма" (By), "Cor Set" (By), "Сонцаварот" (Ву), "Тарпач" (Ву), "НРМ" (РІ). Аказваецца, Беласточчына перажывае вялікі крызіс у пытанні маладых беларускіх рокменаў. Толькі адзін на сёлетнім конкурсе — гэта гарадоцкі "5 set 5". Пасля малога перапынку на сцэне з'явіліся рэп-рокавы "IQ-48" з вельмі гумарыстычнай ды прыемнай вуху праграмай, доўгачаканы на сцэне "Басовішча" мінскі "Жыгімонт Ваза", беластоцкі "Норе On", які не вельмі падышоў публіцы. Вялікае шоу распачалося ўсё ж такі ў час праграм гуртоў "Памідор-офф" і блюз-рокавай "Крамы". Толькі пасля "Крамы" недзе ў дзесяць гадзін вечара надышоў час на аб'яўленне вынікаў конкурсу. Журы ў складзе: Слава Корань ("Уліс"), Макс Івашын (прадзюсер, музыка), Лёнік Тарасэвіч (мастак) ды Ілона Карпюк (старшыня БАС) вырашылі, што ўзнагароды Беларускага аб'яднання студэнтаў і Радыё Беласток (80 гадзін запісу на Студыі Рэмб-

рандт) атрымае гурт "Тарпач" з Мінска. Узнагароду Беларускага саюза ў Рэчы Паспалітай журы аддало варшаўскаму гурту "НРМ". Прыз войта Гарадоцкай гміны атрымаў гурт "Сонцаварот" з Мінска, Радыё "Палёнія" сваю ўзнагароду прызначыла гурту "Тахі", а Радыё "Свабода" ўзнагароду "Музыка свабоды" прысвоіла гурту "Уліс". Да таго спецыяльную ўзнагароду ад музычнай інтэрнэт-крамы "Аллегра" ў выглядзе электрычнай гітары атрымала гітарыстка "Тахі" — Насця. Дадаткова Алесь Памідораў і Макс Івашын асабіста ўручылі скрынку піва гурту "Пульс Вакол" з Мінска. Пасля пачаўся канцэрт зорак — беластоцкага "Zero-85", мінскай легенды беларускага рока гурту "Уліс", які выступіў у новым складзе з, чаго яшчэ не здарылася ў гісторыі гурту, клавішнымі інструментамі. Пасля "Уліса" на сцэне з'явіўся чаканы ўсімі "НРМ", які ўвёў гарадоцкую публіку ў татальны транс. "Judy 4", паводле задумы арганізатара, выступіла ў якасці калыханкі да сну.

"Басовішча-2004" у гісторыю ўпішацца некалькімі з'явамі. Напэўна ўсе запамятаюць вялікі экран, на якім можна было сачыць за тым, што адбываенца на спэне нават з боку палаткавага поля. Фестываль напэўна вартасна быў аформлены ў выглядзе гэтак званых гаджэтаў. У канцы канцоў з'явіліся "павадкісмычы", цікавыя майкі і характэрныя аранжавыя, шэра-белыя барвы. Аўтарам мастацкай часткі быў Юрка Асеннік з гурту "Zero-85". Таксама з вялікай цікавасцю можна было сачыць за сапраўды якасным гукам. Шкада, што чарговага "Басовішча" трэба чакаць год часу.

Татка Стэп

Сродак праўдзівасці

Аляксандр Вярыцкі

Усё гэтае пенаварэнне за свабоду слова неўзабаве так жа сціхла, як і ўспыхнула. Высветлілася, што журналіст засуджаны за звычайны паклёп і то на чыноўніка, які — нячасты ў нас выпадак — хацеў быць у нейкай меры сумленным. А якім хацеў быць пан прэзідэнт?..

Плывуць патокі

Мацей Халадоўскі

Усё паказвае на тое, што ў найбліжэйшы час (мабыць, нават да 2006 г.) Падляшскае ваяводства не нарве сабе какосаў на ўваходзе Польшчы ў Еўрасаюз. Яшчэ да ўваходу, асабліва рэгіянальныя палітыкі, пры розных нагодах, а ўжо надта ж — самаўрадавых перадвыбарчых, запэўнівалі, што грошы ў сувязі з уваходам у ЕС наплывуць патокамі...

Крадуць з лугоў **4**

Міхал Мінцэвіч

Пакражы коней і быдла на нашай тэрыторыі пачаліся нейкіх пяць гадоў таму. Кралі ў розных вёсках. І ўсё так: украдуць, а віноўных няма. У Елянцы пад вечар укралі трое коней з пашы — усіх, якія ў гаспадара былі. Потым паліцыя затрымала двух чалавек аж з-пад Белай-Падляшскай. Пытанне: якім чынам яны ноччу ведалі прыпушчанскія палявыя дарогі, каб вывесці коней?..

Я выбрала Беларусь

Барбара Кудрыцкая: У Еўрапарламенце можам разлічваць на вялікае лобі ў галіне хуткіх палітычных і эканамічных пераўтварэнняў у Беларусі з прадстаўнікоў усіх членскіх краін. Нельга ізаляваць суседскія краіны. Шмат будзе залежаць і ад таго, як тут, у падляшскім рэгіёне, будзе жыцца і нам...

Перспектывы моладзі 🕳 8

Сакрат ЯНОВІЧ

Нам, беларусам тут, уваход у Еўропу значыць выхад у шырэйшы ад польскага кантэкст існавання. Эканамічнае значэнне Беласточчыны ў рамках польскай дзяржавы ўсяго крыху большае за нулявое. Дэфіцытнае ваяводства. Зусім іншай акажацца сітуацыя Беластоцкага краю як найдалей на ўсход высунутага рубяжа Еўрапейскага Саюза...

Чорныя плямы

Віктар Сазонаў

10

Многія людзі пыталіся чаму дзень вызвалення Мінска лічыцца днём вызвалення ўсёй краіны. Бо на заходніх тэрыторыях і пасля 3 ліпеня 1944 г. працягвалі панаваць немцы. Тут надышлі самыя цяжкія часіны. Дык што мы адзначаем. Чаму нас зноў дзеляць на дзве часткі...

Сродак праўдзівасці

Мой дзед, які за свае дзесяцігоддзі не засвої у лацінскага алфавіту, час ад часу чытаў быў "Правду" або "Известия" і час ад часу губляў заўвагу, што праўды там няма. Гэты недавер да друку астаецца ў грамадстве і па сённяшні дзень, хаця ў перыяд рэальнага сацыялізму тадышнія ўладныя вярхі рознымі метадамі намагаліся ўстанавіць адзіны ідэйны рупар. "Друк, перыядычныя і неперыядычныя выданні; важны сродак масавай інфармацыі і прапаганды (...), сродак палітычнай барацьбы, з дапамогай якога фарміруецца грамадская думка. (...) Ён увасабляе партыйнасць, праўдзівасць, народнасць, класавасць, ідэйнасць, рашучую непрымірымасць да буржуазнай ідэалогіі, рэвізіянізму і апартунізму" — так можна прачытаць у "Кароткай энцыклапедыі Беларускай ССР" з 1980 года. А ў нашай Польшчы ў згаданым годзе пачалі з полак знікаць тавары, пачалася вядомая іх рэгламентацыя — "карткі"; разам з таварамі ўпаў і тыраж газет. У верасні 1981 года ў вайсковай часці, у якой я тады служыў, аб'явілі падпіску на іх. Некалькі чалавек запісалася на "Przegląd Techniczny" i "Tygodnik «Solidarпоść»"; неўзабаве давялося ім тлумачыцца перад паліторганамі з гэтай нездаровай цікавасці да "буржуазнай ідэалогіі, рэвізіянізму і апартунізму".

Мінулі гады, "пастарэў" і друк, паддаючыся бескантрольнаму плюралістычнаму цячэнню. Але калі ўважліва прыглянуцца розным па ідэалагічных напрамках газетам, выразна відаць, што і далей прабіваецца з іх рашучая непрымірымасць да буржуазнай ідэалогіі і т.п. І не спадчына гэта ў нас па ранейшым грамадскім парадку, бо такая ж непрымірымасць прысутнічае і там, дзе таго парадку не было. І бадай усюды прысутнічаюць спробы — насуперак афіцыйным выказванням — падпарадкавання сабе вярхамі зместу вяшчаемага сродкамі масавай інфармацыі. У Беларусі адбываецца гэта ў адміністрацыйным парадку шляхам рэпрэсавання выданняў крытычных у адносінах да тамашніх вярхоў; у іншых краінах СНД вяртанне да савецкіх стандартаў у розных стадыях.

А як жа гэтыя справы выглядаюць у Польшчы? Агульна глянуўшы — любата: вольнаму воля, шчасліваму рай! Калі нядаўна суд пакараў абмежаван-

нем свабоды аднаго журналіста з-пад Шчэціна, у краіне паднялася пена абурэння. Сам пан

прэзідэнт абяцаў амністыю, заступнік грамадзянскіх правоў выступіў за касацыю прыгавора, а журналісты арганізавалі ў сталіцы галосныя пікеты. Усё гэтае пенаварэнне за свабоду слова неўзабаве так жа сціхла, як і ўспыхнула. Высветлілася, што журналіст засуджаны за звычайны паклёп і то на чыноўні- κa , я κi — нячасты ў нас выпада κ хацеў быць у нейкай меры сумленным. А якім хацеў быць пан прэзідэнт? Не сумняваюся, што хацеў прыпадабацца асяроддзю фарміруючаму грамадскую думку, каб тое добра яго паказала грамадству. Мэта такая ж, як і за ўсходняй сцяной, а як жа іншыя сродкі яе дасягнення!..

Ды ці толькі прэзідэнты хочуць выглядаць прыстойна рэтушаванымі? I ці друк наш увасабляе "праўдзівасць, народнасць і ідэйнасць"? Бывае па-рознаму. У нас прыняўся ўжо стандарт, што калі пачынаецца зіма, тады большасць сродкаў масавай інфармацыі без аглядкі лямантуе пра непадгатоўленасць дарожных службаў на яе прыход. А вось мне цікава, ці калі бу парадку выпрабавання паставіць на дарожную пасаду каторага з такіх наракайлаў, як трапна разгадаў бы ён капрызы зазімкавага надвор'я і адкуль узяў бы неабходную колькасць рэсурсаў для паспяховага супрацьдзеяння ім.

Нядаўна быў я на сустрэчы, ладжанай беластоцкімі выратавальнымі службамі прадстаўнікам сродкаў масавай інфармацыі. Прэс-сакратары гэтых службаў настаўлялі журналістаў, што трэба рабіць, каб правільна апісаць трывожныя здарэнні. Для прыкладу, у апошнім часе паявіліся чуткі, што суніцы і чарніцы трэба мыць перад ядой, бо ягады забруджваюць лісы. Санэпідэмстанцыя супакойвае, што лісы і раней рабілі тое ж самае, а некалькі сёлетніх захворванняў — тыповая "хвароба брудных рук", якая здаралася і раней. Сустрэча закончылася спрыяльным фарміраванню грамадскай думкі супольным абедам. Ці ж магу я крытычна пісаць пра нашы выратавальныя службы?

Аляксандр Вярыцкі

Ікона і цень

Быў я сведкам, як рэжысёр Кшыштаф Занусі прадказваў хуткую перамогу цывілізацыі малюнкаў і супрацьпастаўляў яе цывілізацыі пісанага слова. Паводле яго, цывілізацыя малюнкаў, іканасфера, патрабуе шматбаковага развою чалавечай індывідуальнасці, калі цывілізацыя пісанага слова — аднабаковая, сплошчваючая, спрашчаючая.

Мой сябра паэт-постмадэрніст ніякіх перамен культуры быццам бы не заўважае, а хутчэй не прымае да ведама. Ахвотна прымае ўдзел у культурных мерапрыемствах, конкурсах, фестывалях і сустрэчах літаратараў, багата датаваных з дзяржаўнага бюджэту. Выдатна адчувае ён сябе ў атмасферы безупыннага свята літаратуры, кужэльная рэальнасць быццам яго не кранае. У той горшай штодзённасці экзістуюць успрымальнікі літаратуры, чытачы; з увагай узіраюцца, што ж там у літаратурных салонах актуальна ззяе.

Вось перакладчыца польскай літаратуры на англійскую мову Клер Кавана (Claire Cavannah) заявіла на адной з сустрэч, што апрача саміх паэтаў ніхто ў Штатах паэзіі не чытае. Прысутны на спатканні польскі лаўрэат Нобелеўскай прэміі Чэслаў Мілаш уключыўся: "Больш людзей паэзію піша, чым чытае!"

Новая з'ява, не без уплыву постмадэрнізму: сёння кнігу лёгка напісаць і выдаць, ды традыцыя вялікіх майстроў, пакутуючых за мільёны і ўплываючых на лёсы народаў, адыходзіць у бяспамяцтва, да таго ж прызнаванне аўтара кніжак майстрам бачыцца з нялюбасцю. Бо, паводле спрошчанага разумення постмадэрнізму, праўда, дабро, і краса, як і кожная каштоўнасць — з'явы адносныя, прамінаючыя, а, значыць, няма

каштоўнасцей вылучаных, важнейшых. У сувязі з гэтым кожнае без выключэння літаратурнае дасягненне— аднолькава важнае, вартае ўвагі, а, можа, якраз безуважлівасці.

Сацыёлаг Уладзімір Паўлючук падкрэсліў, што ў ваколіцах высокай культуры яшчэ ўлічваюцца мастацкая правакацыя, гвалт, маніфестацыя моцы, мова цела, а тое, чаму навучаюць моладзь у школах, прыналежыць ужо да мінулай эпохі, адыходзячай у бяспамяць, у нябыт.

Мой паэт-постмадэрніст прыкмеціў: у сесіях і літаратурных з'ездах прымае ўдзел няшмат асоб з пазалітаратурнай браціі. Здараецца, кажа паэт, што я ствараю незвычайную каштоўнасць ды сам у яе не веру, сумняваюся ў яе каштоўнасці.

Здараліся эпохі ў гісторыі культуры, напрыклад, пазітывізму, калі ўспрымальнікі не трактавалі сур'ёзна літаратурных твораў, ледзь ацэньваючы іх папулярна-навуковую, педагагічную функцыю. Пасля схілу пазітывізму наступіў росквіт зацікаўлення чыстай літаратурай, з'явіліся новыя чытачы, новыя захапленні. Разам з прамінаннем вобразу свету, мяняюцца схільнасці ўспрымальнікаў.

Маю, аднак, надзею, што тыя, хто чытаюць вышэйнапісанае, усё ж—вераць

Ежы Плютовіч

Вачыма еўрапейца

Плывуць патокі

Усё паказвае на тое, што ў найбліжэйшы час (мабыць, нават да 2006 г.) Падляшскае ваяводства не нарве сабе какосаў на ўваходзе Польшчы ў Еўрасаюз. Яшчэ да ўваходу, асабліва рэгіянальныя палітыкі,

пры розных нагодах, а ўжо надта ж — самаўрадавых перадвыбарчых, запэўнівалі, што грошы ў сувязі з уваходам у ЕС наплывуць патокамі. Не раз тлумачылі, што Падляшша мусіць развівацца найменш у два разы хутчэй чым іншыя, багацейшыя рэгіёны краіны, значыць, больш грошай неабходна перадаць сюды ў першую чаргу на інвестыцыі з бюджэту дзяржавы, а перш за ўсё з еўрасаюзнай падтрымкі. Апошнія весткі, аднак, вымалёўваюць калі не чорны, дык прынамсі шэры сцэнарый.

Адно з першых данясянняў датычыла факту, што падляшскія самаўрады на свае інвесты цыі не атрымалі больш за 40 мільёнаў злотых з еўрасаюзнай праграмы на развой вясковай тэрыторыі ды рэструктурызацыю земляробча-прадуктовай прамысловасці (SAPARD). Шмат гмін, значыць, не мае шанцаў на рэалізацыю сваіх праектаў, на якія ўжо, дарэчы, аб'явілі таргі. Агулам аж 108 заяў пакуль не можа разлічваць на падтрымку. Прадстаўнікі Падляшскага рэгіянальнага аддзела рэструктурызацыі і мадэрнізацыі сельскай гаспадаркі ў Беластоку ў час Дзесятага форуму Саюза сельскіх гмін Падляшскага ваяводства пераконвалі, што "страчаныя" грошы можна будзе здабыць у рамках Інтэграванай праграмы аперацыйнага рэгіянальнага развою (ІПАРР), якая цяпер рэалізуецца да 2006 г. ды праекта, у якога склад яна ўваходзіць: Нацыянальнага плана развою, які рыхтуецца на 2007-2013 гг. Гэта галоўныя еўрасаюзныя грошы (таксама і з польскіх складчын). Значыць, зноў нанава трэба рыхтаваць заявы, без ніякай гарантыі, па-за абятніцамі старанняў, з боку ваяводскага самаўрада, што з гэтых крыніц удасца атрымаць дастатковую дапамогу. Цяжка здзіўляцца падляшскім войтам, якія, як адзін з іх, кажуць:

— Гэта вялікае махлярства. Выходзіць на тое, што мы больш грошай атрымлівалі, калі не былі ў Еўрасаюзе, чым цяпер, калі ў ім апынуліся.

Гэтыя грошы — ужо чарговыя, якія пайшлі бокам. А на працягу двух найбліжэйшых гадоў тэарэтычна можна ўзяць з еўрасаюзных сродкаў у маштабе ўсяе краіны 13 мільярдаў еўра. Як падкрэслівала Міністэрства эканомікі, "агулам з дзяржаўнымі сродкамі будуць яны выкарыстаны для падмацавання паправы канкурэнтнасці нашай гаспадаркі, павелічэння занятасці і змяншэння розніц паміж рэгіёнамі". Абяцанкі? У адносінах да Падляшша, пакуль што, не будзе такога. Грошы назначаныя ў рамках ІПАРР і шырэй Нацыянальнай праграмы развою залежаць ад розных фактараў, якія маюць, бывае, няшмат супольнага з рэальнымі інвестыцыйнымі, ці нават, як кажуць, цывілізацыйнымі спазненнямі. Прымаецца пад увагу, напры-

клад, лік і шчыльнасць насельніцтва. Яшчэ большая праблема — факт, што ЕС перадае іх у распараджэнне цэнтра, а той, паводле сваіх паказчыкаў размяркоўвае іх паміж рэгіёнамі часта без уяўлення рэгіянальных рэалій. Да таго, на кожную інвестыцыю, гміны мусяць распараджацца ўжо нейкай сумай, якая можа сягаць нават 75 працэнтаў яе коштаў. На маю думку, як і шмат каго з самаўраднікаў, Еўрасаюз Падляшша павінен трактаваць асабліва, як і Шлёнскі рэгіён, у які ўжо ўкладзены агромныя сродкі ў сувязі з ліквідацыяй шахт і мадэрнізацыяй вугальнай прамысловасці. От, хоць бы і таму, каб еўрасаюзныя чыноўнікі не мусілі апасацца падляшскай пераапрацоўчай сельскагаспадарча-харчовай прамысловасці ці без боязі карыстацца турыстычнымі каштоўнасцямі. Пакуль што, не бачыцца ўсё гэта аптымістычна. Па-за прэс-канферэнцыямі, семінарамі на тэму патэнцыяльных магчымасцей і нейкай нервознасцю мясцовых чыноўнікаў, звязанай з немаччу здабыць грошы, мала з тае еўрасаюзнае прыналежнасці для Падляшша вынікае.

Мацей Халадоўскі

"Басовішча"— гэта фестываль жывой музыкі… Пад сцэнай збеглася амаль уся публіка, дык жар і эйфарыя пачала сягаць узвышша…

Напэўна было інакш

Юбілейнае "Басовішча" адбылося 23-24 ліпеня 2004 года. Не буду пісаць пра сваркі, пра недаробкі. Упершыню ў гісторыі фестывалю, як музычны журналіст, засяроджу сваю ўвагу перад усім на тым, што адбывалася на сцэне. Хаця гавораць, што "музыку трэба слухаць, а не гаварыць аб ёй", да таго цяжка пераліць музыку на паперу.

Мерапрыемства пачалося з новай з'явы — адкрытай сцэны. Асабіста мне здавалася, што гэта не ўдасца з прычыны недахопу ахвотных выступаць у той частцы, усё ж такі яны знайшліся. Да таго арганізатары заявілі, што калі нехта з гуртоў пакажа сапраўды высокі ўзровень, можа атрымаць адну з узнагарод, якія прадбачаны гуртам, што змагаюцца ў конкурснай частцы. Канцэрт пачаўся ў 16 гадзін. Да публікі накіраваўся вядомы ўжо ад некалькіх гадоў, вядучы Аляксандр Памідораў, які сказаў, што пятнаццаты фестываль так у сапраўднасці пачнецца пасля адкрытай сцэны. Першым выступіў гурт "Black Sugar" з Пінска. Маю надзею, што ў будучым падобнага кшталту памылак на фестывалі "Басовішча" ўжо не пабачым. Мяшанка Алы Пугачовай з Ежы Паломскім павінна шукаць месца ўсюды, дзе любяць халтуру і савецкую эстраду, а не на "Басовішчы". Гурт "С.R.А.С.К." з Міхалова і беластоцкі "In Extremis" паказаліся з зусім іншага боку. Цяжкі гард-метал. З параўнання выступу першага з гуртоў з мінулагоднім канцэртам бачны вялікі прагрэс. Другі гурт, дарэчы, падняў публіку, прытым запахла цяжкімі гітарамі і амаль д'ябальскімі вакаламі. Мінскі гурт "The Jiters" увёў даволі высакаякасную спакойную выяву рокмузыкі. Цікавы і арыгінальны спосаб спалучэння вакалаў з інструментальнай цэласцю напэўна стварыў арыгінальны клімат канцэрта. Вядомы публіцы "Басовішча" гурт "Drapped Feld" традыцыйна выступіў з гумарам намнога больш сучасна чым сем гадоў таму. У дыялогу з публікай удалося нават удакладніць, што сёлета каўбаскі надта смачныя. Мушу прызнацца, што з цікавасцю чакаў я выступу сваіх землякоў з Бельска-Падляшскага гурту "New Passengers", якія завяршалі адкрытую сцэну. Ці апраўдалі мае спадзяванні? На жаль, не... "Басовішча" — гэта фестываль жывой музыкі. Праўда, хлопцы паказалі многа энергіі, прафесіяналізму і пачуцця нейкай місіі, але місіянеры, за якіх працуюць камп'ютэры, не вельмі ў маім адчуванні верагодныя. Хаця публіка гэтага не любіць, на сцэне трэба было крыху часу прысвяціць афіцыёзу. На адкрыцці з'явіліся Ілона Карпюк (галоўны арганізатар), войт Гарадоцкай гміны Веслаў Кулеша і прадстаўнік Міністэрства культуры Польшчы Івона Гродзка. Фестываль усё ж такі адкрыла Ілона Карпюк. Пачалося! Да таго яшчэ і як прыемна ўсяму мужчынскаму полу. Вакалістка гурту "Індыга" Руся сама прызналася, што з Русланай, якая перамагла сёлетнюю Еўравізію,

"Тарпач" — заваёўнік галоўнай узнагароды

апрача імя, мае таксама падобна прыгожыя ногі. Трэба заўважыць, што канцэрт гэтай групы даказаў, што розніца між адкрытай сцэнай і фестывальнымі выступамі — вялікая. Канцэрт выдатны. Пасля на сцэне з'явіліся прадстаўнікі хрысціянскага року ў Польшчы. Гурт "Triquetга", што прыехаў з Аструды. Разам з гуртом пачаў працу і дагэтуль няўжываны вялікі тэлеэкран, на якім трансляваліся сцэнічныя здарэнні. Пад сцэнай збеглася амаль уся публіка дык жар і эйфарыя пачала сягаць узвышша паветраных шароў. Да таго хлопцы вырашылі праспяваць коўвер гурту "НРМ" — "Прастор". Як чарговая на сцэне з'явілася берасцейская "Сцяна". Каб апісаць атмасферу іхняга выступу, трэба прымяніць слова балаган. На шчасце такі балаган аж хацелася аглядаць, а што важнейшае, каштаваць яго асабіста пад сцэнай. Гурт "Без Назвы", які

"Індыга"

паставіў сваю праграму на пляцоўцы "Басовішча" пасля "Сцяны", быў успрыняты па-рознаму. Мне падабалася, хаця невыбачальнай была амаль пяціхвілінная настройка між кожнай песняй. З'ява аматарская, але музыка прафесійная. Надышоў і час на водгукі ад нас. На сцэну ўвайшлі хлопцы з Гарадка: Раман, Ігар, Марцін і двух Андрэяў. Пасля мінулагодняга ненайлепшага выступу, усе задумоўваліся: што будзе сёлета? Прагрэс, ці далейшы спад формы? Адказу доўга чакаць не трэба было. "Ріма" ў час канцэрта даказала, што ў змозе зацікавіць публіку не толькі старымі гітамі ("Дакуль мы будзем", "Стары млын"), але і новымі песнямі. Самым вялікім гітам стала "Неба над Беларуссю" ды "Туман ярам" у дуэце з "Расспяваным Гарадком" — і па-новаму, і смачна. Чарговым на сцэне з'явіўся мінскі "Нэўро Дубэль", канцэрты якога многія ацаняюць самымі лепшымі ў гісторыі "Басовішча". Пятніца закончылася дэманстрацыяй відэаматэрыялаў на тэлебіме.

Трэба было мне напрацавацца, каб даехаць з Беластока ў Гарадок на пачатак другога фестывальнага дня. Неяк так па-новаму конкурсная частка была адтэрмінавана на суботу, што паўплывала на пачатак мерапрыемства. Мне ўдалося даехаць "па-плану" на другую пасля абеду, арганізатарам — больш-менш таксама. Ужо з 2000 года ўпэўнена магу сказаць, што конкурсныя гурты прэзентуюць намнога больш новага ды і цікавага ў беларускамоўнай музыцы, як вядомыя зоркі кшталту "НРМ", "Крамы" ці "Уліса". З такім чаканнем сачыў я і сёлета за "маладымі". Конкурс усё ж такі пачалі вядомыя ўжо з мінулагодніх фестываляў пеўцы хрысціянскага року — гурт "Тэзаўрус". Нават сабе арыгінальныя касцюмы падрыхтавалі — усе ж такі гэтага было надта мала, каб заваяваць узнагароду. Моцную і энергічную атмасферу пасля "Тэзаўруса" павысілі гард-рокмены з гурту "Пульс Вакол". "Вясёлы гард-кор", — сказаў вядучы Алесь Памідораў... і не памыліўся. Замнога расейшчыны, хаця скрынку піва хлопцам удалося заваяваць адмыслова ад паловы журы (Памідораў i Івашын). "5 set 5" — новы гарадоцкі гурт меў выступаць як наследнік "Рімы". Вакалістка з прыгожым голасам, хаця нехта яе перад канцэртам, здаецца, напалохаў, чагосьці баялася. Шкада што без узнагарод. Чарговы гурт і чарговыя прыгажуні. Шэсць музыкаў, у тым ліку тры дзяўчаці. На маю думку "Тахі" было самым вялікім адкрыццём сёлетняга "Басовішча". Гук, энергія,

імідж — усё ідэальнае. Атрымалі ўзнагароду Радыё "Палёнія" ды музычнай крамы "Аллегра" (гітару). Пасля на сцэне з'явілася неафіцыйная міс "Басовішча-2003" Танечка са сваім гуртом "Аніма". Выдатна, цікава і вясёла. Дыскусіі з публікай ды расказы пра народныя святы ў арыгінальны спосаб дапаўнялі музычныя выяўленні каманды. У гэтым выпадку таксама асабіста шкадую, што без ніякіх узнагарод. "Сог Set" — амаль сярэднявечная атмасфера ваўкалацтва, дамавікоў і іншых страшных з'яў. Надышоў час і "Сонцавароту". Хлопцы паказаліся прафесійна і цікава ў гучанні і тэкстах. Заваявалі ўзнагароду войта Гарадоцкай гміны. Самым вялікім пераможцам усё ж такі стаў гурт "Тарпач" з Мінска. Дзяўчына-ваяўнік, з выступу якой біла незалежнасць, моц і супраціў усяму свету. Гурт увёў многа добрай атмасферы сярод публікі і спадабаўся журы. Заваявалі ўзнагароду БАС, Польскага Радыё Беласток і музычнага выдавецтва "Восток". Чакаем альбома! Апошнім быў гурт "НРМ" з Варшавы. Мне здавалася, што выступілі без ніякіх там спецыяльна вялікіх якас-

"Жыгімонт Ваза"

цей, усё ж такі атрымалі ўзнагароду Беларускага саюза ў Польшчы. Адным словам конкурс мне падабаўся. Адна хіба — зарана праводзіўся.

Пачаліся выступленні зорак. Сваю ўвагу хачу засяродзіць на канцэртах "IQ-48" і "Уліса". Першыя паказалі вялікую дозу гумару ды зусім лягчэйшую музыку як астатнія. Жывы хіп-хоп з элементамі альтэрнатывы – "мёдзё". "Уліс" гэтым часам пасля вялікіх персанальных зменаў выклікаў уражанне нават на тых якія адносіліся да яго не надта прыхільна. Рэдка калі можна патрапіць на так удалы канцэрт і рэдка калі можна ў час канцэрта адчуваць вось такія эмоцыі, як у гэтым выпадку. Варта ўспомніць таксама пра гурт "Жыгімонт Ваза", які ад амаль дзесяці гадоў збіраўся выступіць на "Басовішчы", як і канцэрце гурту "НРМ", які, праўду кажучы, неафіцыйна закончыў "Басовішча-2004".

На канец узнікае пытанне пра ацэнку фестывалю. Напэўна было інакш. Было больш прафесійна, прадумана, хаця публіка, як выявілася падчас маіх размоў, ацаніла атмасферу крыху горш як раней. На шчасце публіка больш ацаняе другі бок фестывалю — жыццё побач сцэны.

Татка Стэп

Чыноўнікі спяць?

Ад трох гадоў хадайнічаю я ў гміннай ды павятовай адміністрацыях, каб хтосьці змілаваўся і абрэзаў ліпу, якая звісае над маім домам. Дрэва расце пры вуліцы, якая належыць Павятоваму праўленню публічных дарог у Гайнаўцы. Пачаткова дарожныя чыноўнікі тлумачылі, што карону ліпы нельга абрэзаць, бо дрэва засохне. Калі Рада гміны ў Чаромсе дала рашэнне на высечку, тады дарожнікі сказалі, што ў іх для гэтай справы няма грошай. Чакаю больш за паўгода. Каб толькі не здарылася няшчасце і ўраган (як у Елянцы) не зваліў ліпу на мой дом. Сёлета прыязджалі "паны" з павета і запрапанавалі, каб я сам зрэзаў дрэва, а ім заплаціў сімвалічную залатоўку за апал. Хачу прыкмеціць, што на куплю ліпы два разы аб'яўляўся аўкцыён, але ахвотных не было. Я пагадзіўся б заплаціць назначаную стаўку, але ёсць праблема. Ліпа расце пры тэлефоннай ды электрычнай лініі. Без машыны са стралой не абысціся. Такую машыну можна заказаць у Камунальнай гаспадарцы ў Бельску-Падляшскім. Кошт здзелкі абышоўся б мне каля 200 зл., апрача цаны апалу. На маю думку, несур'ёзна, каб дзяржаўная ўстанова так ставілася да грамадзяніна. Паколькі ад мяне патрабуецца платы належных падаткаў, дык да выконвання сваіх абавязкаў павінен пачувацца і другі бок.

Уладзімір Сідарук

Мёртвы сезон

З пачаткам ліпеня на пагранічным пераходзе Полаўцы — Пяшчатка запаволіўся рух. Справа ў тым, што на граніцы абавязвае мытны закон, паводле якога пры ўездзе на беларускі бок трэба плаціць пошліну па 2 еўра за кілаграм вагі тавару.

У канцы чэрвеня ў фірме "Дом" прадпрымальнік прадаваў па дзве аўтафуры будаўнічых матэрыялаў у суткі. Зараз у краме мёртвы сезон. Прадавец у водпуску. Што будзе далей, дык цяжка сказаць, мабыць, ліквідуе краму. Такое ж пагражае суседняму пункту продажу гародніны і фруктаў у вёсцы Чаромха. Гавораць, што прычынай закалоту з'яўляецца ўспамянуты закон, які ўступіў у сілу пасля ўваходу Польшчы ў Еўрасаюз.

З разбудовай пагранічнага перахода ў Полаўцах таксама многа невядомага, хоць апрацаваны мясцовым самаўрадам праект чакае ажыццяўлення. Як гавораць чаромхаўскія радныя, разбудова перахода будзе праводзіцца ў Пяшчатцы на беларускім баку, па дагаворы з Польшчай і за еўрасаюзныя сродкі. Невядома таксама ці ў Чаромху трапіць у жніўні абяцаны Маршалкоўскай управай новы рэйкавы аўтобус. Гаворка ідзе, што ўлады мяркуюць накіраваць аўтобус на лінію Беласток — Сувалкі. Але чарамшане не трацяць аптымізму і спадзяюцца станоўчых вырашэнняў. (yc)

Крадуць з лугоў і палей

Коні на пашы ў Орлі; сярэдняга сёлета ўкралі

Конь у гаспадарцы быў здаўна неабходным памочнікам, гарантуючым утрыманне сям'і. І сёння яго важнасць несумненная, але ад некалькіх гадоў пачаліся пакражы сялянскіх коней у Гайнаўскім і Бельскім паветах. Пакрыўджаныя папракаюць падляшскія следчыя органы ў абыякавасці да гэтай справы.

Пакражы пачаліся ў 2001 годзе. У 2002 годзе прапала 50 коней і 30 у мінулым. Прападаюць і сёлета. Яраслаў Календа, канявод з Тапаркоў Кляшчэлеўскай гміны, кажа:

— Конегадоўляй займаюся ад некалькіх гадоў. З коньмі я звязаны з дзяцінства, бо раней бацькі, а пасля і я сам карысталіся конскай працай. Цяпер разам з жарабятамі гадую васемнаццаць штук халоднакроўных коней сакольскай пароды. Частку іх прадаю на мяса, жаробных кабыл прадаю каняводам, частка астаецца ў мяне з дакументамі.

Раней не было праблем, але ў кастрычніку 1997 года нейкі паляўнічы ноччу цэліў у лася, а забіў майго аднаго каня, а кабылу падстрэліў. Я пацярпеў страту, было праведзена расследаванне, але віноўнага па сённяшні дзень не ўдалося знайсці.

Пакражы коней і быдла на нашай тэрыторыі пачаліся нейкіх пяць гадоў таму. Кралі ў розных вёсках. І ўсё так: украдуць, а віноўных няма. У Елянцы пад вечар укралі трое коней з пашы — усіх, якія ў гаспадара былі. Потым паліцыя затрымала двух чалавек аж з-пад Белай-Падляшскай. Пытанне: якім чынам яны ноччу ведалі прыпушчанскія палявыя дарогі, каб вывесці коней?

У мяне ўкралі навесну, 24 красавіка 2001 года. Апоўначы мае коні

былі на полі, але зладзеі цікавалі, калі я пайду спаць, бо на ўзгорку былі іх сляды. І ўкралі дзве чатырохгадовыя кабылы. І трынаццаць тысяч злотаў прапала!

Да мінулага года зладзеі добра ведалі, у каго ёсць коні. Тады кралі быдла і нежаробных кабыл. У 2000 годзе ўкралі ў Рутцы, у наступную ноч у Рудутах, а маю адчапілі з ланцуга з жарабём, але хіба ім вырвалася. Але вясною забралі жаробную. Восенню быдла падаражэла і пачало гінуць з палей у Шарнях, Малінніках, Міклашах, Парцаве. Быдла кралі на "Жук", па дзве штукі; аставаліся сляды самаходаў. У 2000 годзе кругом Бельска (Елянка, Міклашы, Стары Корнін, Крывятычы...) кралі ўжо жаробных кабыл і з малымі жарабятамі. Некуды вазілі, можа ў Бяшчады. І сярод зладзеяў мусіў быць нехта тутэйшы. У злоўленых былі два мабільнікі. У мінулым годзе справа разглядалася ў бельскім судзе, суд вярнуў справу ў пракуратуру дзеля папаўнення, а тая выступіла з настаяннем не пашыраць справы. Сёлета Апеляцыйны суд паменшаў ім мінулагоднія прыгаворы: аднаму з чатырох гадоў да аднаго года, а другому з трох гадоў да васьмі месяцаў.

Я хадайнічаю ў гэтай справе ў ваяводскай і краёвай пракуратурах, але няма адтуль адказаў. Гайнаўка адказала, што нашы справы ўжо закончаны і пагашаны. Пракуратура не хоча знаёміцца з білінгамі зладзеяў. Калі іх злавілі, былі ў іх два мабільнікі і ліст, адрасаваны Цэзараму Камінскаму, запрашэне з СЛД. Мы даведаліся, што гэта сын былога афіцэра паліцыі і хіба

таму не хочуць знаёміцца з білінгам. Мо і апошнія такія ж, таму і так усё заблытваюць. Мяне паліцыянт страшыў, што пасадзяць мяне ў турму за тое, што я прымушаю пакрыўджаных падпісваць пісаныя мною заяўкі. А я адказваў, што буду пісаць аж у Страсбург. І буду пісаць у краёвыя ўстановы, бо доказы ёсць, толькі пракуратура хавае іх, а закон павінен быць аднолькавы і пракурору, і звычайнаму чалавеку. Ужо быў рэпартаж у тэлебачанні і рэдактар сказаў, што пракуратура нічога не зрабіла; цытата ў тэлебачанні: "сфера зацікаўлення — прынамсі некаторых устаноў падляшскай паліцыі і пракуратуры — або зашырокая, або завузкая. А мо трэба памяняць следчых — пакрыўджаныя маюць выдатных кандыдатаў. Пан пракурор, мабыць, вельмі здзівіцца, бо здаўна столькі не папрацаваў і не сабраў столькіх доказаў, як гэтыя сяляне". Але тэлебачанне не можа прымусіць пракурора знаёміцца, з кім кантактаваліся зладзеі ў днях пакраж. І тут, на нашай тэрыторыі, кралі ўсё тыя самыя. Сёлета ў красавіку з Орлі зноў укралі каня. Пакрыўджаная жанчына расказвала, што пад вечар перачапіла коней ад шашы ў лес, дзе іх не відаць; мабыць, нехта тутэйшы наводзіў зладзеяў.

Каняводам страта, а зладзеі нажываюцца. Бо няхай, без радаслоўнай, прадасць таней, нават па чатыры злоты за кілаграм, то і так па дзве тысячы на аднаго за ноч выпадае; нават у Амерыцы такіх заробкаў няма. І паліцыя іх прыкрывае, і пракуратура. Тыя, якіх злавілі за руку, мусілі адказваць. А памагатыя? Ёсць іх мабільнікі і ўсе пакражы можна даказаць.

Ці нешта памянялі б частыя начныя дарожныя праверкі? Сумнявальна, бо калі крадуць сыны афіцэраў, то што той паліцыянт зробіць? Тут, у прыгранічнай зоне ездзілі без ніякіх дакументаў, бо і пагранахова, і паліцыя іх не запынялі. Паліцыянт цяпер больш баіцца чым злодзей, бо злодзей пасядзіць і яго выпусцяць. Паліцыянт жа кажа: каб я за тваіх коней ішоў сметнікі варочаць?

Сёлета ўкралі каня з Орлі і два з Праневіч. Сяляне апасаюцца далейшых пакраж. Я, калі б злавіў зладзеяў у час пакражы, паадрубваў бы ім галовы (як паказваюць у кіно, калісь на "Дзікім Захадзе" канакрадаў вешалі — аўтар). Пільнаваць? На жаль, селянін працуе і мусіць выспацца, а ў той час зладзеі забяруць. Цяпер жывёлаводы са страхам выпускаюць свой дабытак на пашу.

Запісаў Міхал Мінцэвіч

Балючая памылка

Не так даўно празвінеў школьны званок у Чаромхаўскай школе і дзеці пачалі доўгача-каныя канікулы. Аднак не ўсе прыемна ўспа-мінаюць апошнія хвіліны школьнага года. Мая дачка ўжо трэці тыдзень сядзіць у хаце і не хоча выходзіць пагуляць з сяброўкамі, не цешыць яе падораны на заканчэнне школьнага года камп'ютэр. Прычынай гэтаму стала памылка настаўніцы, якая не ўручыла ёй дыплома на заканчэнне трэцяга класа. Быў сонечны прыгожы дзень, калі трэцякласнікі на школьнай пляцоўцы чакалі развітання са шко

лай. Калі ўсе дзяўчынкі пабеглі за дыпломамі, мая дачка засталася стаяць з кветкамі пасярэдзіне школьнай плошчы. Два дні дзяўчынка не выходзіла з пакоя, плакала і наракала: "Ці ж я, мама, найгоршая?"

Каб залячыць рану, бацька патраціў не адзін тыдзень: тлумачыў, супакойваў, раздумваў, раіўся вопытных людзей. Дачка цэлы год прыносіла добрыя адзнакі, не мела заўваг, старанна рыхтавалася да ўрокаў, прымала ўдзелу дэкламатарскім конкурсе арганізаваным домам культуры. А мы, бацькі, таксама ўдзельнічалі ў жыцці школы: бацька на Новы год выступаў у ролі Дзеда Мароза, хадзілі мы на ўсе сходы, малявалі школьныя шафкі.

Урэшце падаліся мы да настаўніцы. Яна, збянтэжаная, патлумачыла нам, што ёй не хапіла грошай на кнігі і дыпломы і што яна гатова цяпер купіць кнігу і ўручыць дачцэ.

Але не вярнуць ужо крыўды, якую адчула дзяўчынка, стоячы як абвараная на школьнай плошчы. У школе змалку вучаць праўды і сумленнасці. Але ці мая дачка паверыць у справядлівасць, у тое, што вопытны настаўнік можа аж так памыліцца?

Раз'ехаліся дзеці на адпачынак. Мы таксама паедзем да бабулі на Беларусь. Толькі наша дачушка больш не паверыць настаўнікам і запомніць гэтае прыкрае здарэнне на ўсё жыццё.

Раіса Баярунец

Я выбрала Беларусь

Прафесар БАРБАРА КУДРЫЦКАЯ (Грамадзянская платформа — РО), адзіная еўрадэпутаваная з Падляшскага ваяводства; мае намер увайсці ў склад г.зв. дэлегацыі еўрапейскіх парламентарыяў, якія будуць займацца кантактамі з Беларуссю):

- У сакавіку 2004 г. быў выдадзены камунікат Еўрапейскай камісіі, у якім выразна гаворыцца аб неабходнасці ўзмацняння адкрытага грамадства і стварання ў Беларусі ўмоў для правядзення поўнасцю дэмакратычных парламенцкіх выбараў. Ад тых выбараў залежыць далейшае супрацоўніцтва краін згуртаваных у ЕС з Беларуссю. Ад умацавання дэмакратычных рэформ залежаць далейшыя грамадскія і палітычныя рэформы, а таксама магчымасць здабывання Беларуссю еўрасаюзных фондаў, хоць бы з праграм PHARE.
- На чым, аднак, мела б асноўвацца тая падтрымка дэмакратычных перамен? Толькі на высыланні назіральнікаў на асеннія парламеникія выбары?
- Гэта таксама. Гаворым аб уплыве на ўзніканне няўрадавых арганізацый, якія, што важнае, маюць уплыў на развой адкрытага грамадства. Гэта яно было б канкурэнтным для сённяшняй сістэмы. Вядома, што гэтак не стане адразу. Але калі Беларусь прыме гэты шлях, зможа развівацца так дынамічна, як хоць бы ў апошнія гады Польшча.
- Немагчыма, аднак, трактаваць Расію, Украіну і Беларусь аднолькава?
- Яны, так сказаць, укінуты ў адзін мех. Падобныя дзеянні прымаюцца ў адносінах да ўсяе тройкі. Справа ў асноўным пытанні: аб супрацоўніцтве ў рамках грамадскага дыялогу, аб ушанаванні правоў чалавека і грамадскіх свабод, і да т.п. У залежнасці ад краіны, тыя старанні адбываюцца з розным націскам. Важная таксама сама прамоцыя добрасуседскага супрацоўніцтва, у гэтым падтрымка эканомікі свабоднага рынку. І гэта таксама адбываецца, у залежнасці ад краіны, з рознай інтэнсіўнасцю. Калі глядзець на дыяпазон фінансавання гэтых траіх краін, то Расія і Украіна знакаміта карысталіся гэтымі еўрасаюзнымі сродкамі, а Беларусь — толькі мінімальна. Расія з праграмы TACIS ухапіла $600\,$ млн., Украіна — $435\,$ млн., а Беларусь — ледзь 10 мільёнаў еўра.

абсарбіраваць еўрасаюзныя сродкі?

- Думаю, што 1 адно, 1 другое. хоча, бо пры рэалізацыі ўсіх еўрасаюзных праграм ставяцца пэўныя ўмовы, якія ўстановы, аплікуючыя Перад Беларуссю ставяцца перш за ўсё палітычныя ўмовы, якія не выконваюцца. І таму выкарыстанне гэтых грошай — меншае.
- Ці ў Еўрапарламенце ёсць шанц наладзіць кааліцыю дзеля падтрымкі Беларусі з краінамі Прыбалтыкі?
- Я ў гэтым упэўнена. Асабліва ад 2007 года. Стане ажыццяўляцца тады праграма засноўваючая перш за ўсё рэгіянальныя дзеянні, якая будзе ангажаваць членскія і памежныя краіны, паміж Беларуссю, Польшчай, Літвой і г.д. Гэта будзе

рэалізавацца ў некалькіх аспектах. На мэце будзе мець м.інш. прапагандаванне ўраўнаважанага развою рэгіёнаў па абодвух баках мяжы, супрацоўніцтва ў галіне аховы асяроддзя, здароўя і змагання з арганізаванай злачыннасцю, падтрымку аховы і бяспекі межаў і, што важнае, падтрымку рэгіянальных ініцыятыў памежных фізічных асоб. Няўрадавыя арганізацыі змогуць засноўваць кансорцыумы з няўрадавымі арганізацыямі. Трэба, аднак, акрэсліць дзеянні, каб усе працэдуры маглі праводзіцца без уплыву беларускай урадавай працэдуры, вядома, не ўлічваючы такіх пытанняў, як барацьба з арганізаванай злачыннасцю ці справа бяспекі межаў. У Еўрапарламенце можам разлічваць на вялікае лобі ў галіне хуткіх палітычных і эканамічных пераўтварэнняў у Беларусі з прадстаўнікоў усіх членскіх краін. Нельга ізаляваць суседскія краіны. Шмат будзе залежаць і ад таго, як тут, у падляшскім рэгіёне, будзе жыцца і нам.

- $oldsymbol{A}$ $oldsymbol{s}$ якімі палітычнымі элітамі размаўляць у Беларусі, каб палітычныя ўмовы, аб якіх Вы ўспомнілі, маглі быць выкананымі?
- Маю надзею, што буду мець нагоду пазнаёміцца з гэтымі элітамі. Усе еўрапарламентарыі мелі абавязак здакляраваць прыналежнасць да акрэсленых дэлегацый у краіны, якія застаюцца па-за ЕС. Выбралі Мексіку, Канаду, Аўстралію, Перу, Чылі ці Аргенціну. Я выбрала Беларусь. Мяркую, што дзякуючы гэ-– Беларусь не ўмее ці не хоча таму наладжу кантакт з тамтэйшымі элітамі.
- Прафесар Браніслаў Герэмэк Калі б хацела, напэўна, умела б. Не сцвярджае, што Беларусь страціла апошнія 10 гадоў. Ці так ёсць фактычна?
- Я думаю таксама. Польшча, сродкі, мусяць канкрэтна выканаць. у гісторыі сучаснай дзяржавы, а перш за ўсё чалавечага жыцця, таксама страціла свой час — у перыяд ваеннага становішча. У жыцці чалавека 10 гадоў — гэта вельмі многа. Калі бу нас не было ваеннага становічша і перамены пачаліся 10 гадоў раней, то цяпер маглі б мы жыць на такім узроўні, з якім, мабыць, будзем у 2014 г. Беларусь таксама мае страчаныя тыя гады. Запавольныя палітычныя рэформы ці іх адмаўленне пацягнуць за сабой адмоўныя эканамічныя і грамадскія вынікі. Пакуль што, дзеянні ўлад Беларусі падобныя да дзеянняў поль-

скіх улад у васьмідзесятыя. Варта прыгадаць, што ў нас тады былі арыштаванні тых хто думаў іначай, апазіцыі, і гэта не мела перакладу на фактычную свядомасць грамадства. Мабыць, у Беларусі — крыху іначай. Але ў палкі заўсёды два канцы. Так ёсць заўжды, што арыштаванне кожнага члена апазіцыі нараджае некалькі чарговых апазіцыянераў. Арышты заўсёды дзейнічаюць супраць рэжыму.

— Ян Новак-Езяранскі яшчэ год таму прапанаваў заснаванне Радыё Свабодная Беларусь, якога заданнем было б "прабу-

джэнне самімі беларусамі пачуцця этнічнай тоеснасці і гонару з уласнай спадчыны". За такія спробы бралася Радыё "Рацыя", цяпер маўклівае. Ці такая ідэя можа разлічваць на Вашу падтрымку?

- Я лічу, што гэта вельмі добрая ідэя. Я не радыёжурналіст, але памятаю, якую ролю дзеля дэмакратыі адыграла Радыё Вольная Еўропа ў Польшчы. Такога тыпу дзеянні могуць значна ўплываць на развой адкрытага грамадства ў Беларусі. Аднаго радыё, аднак, не хопіць. Мусяць быць гарманізаваныя дзеянні, якія ўзаемна дапаўняліся б. I там, i тут. Трэба паралельна падтрымліваць непасрэдна ўсялякія няўрадавыя плыні ў Беларусі, хоць бы шляхам фінансавання іх праектаў і праграм. У гэтым кантэксце важная адукацыя. Варта падумаць аб заснаванні тут еўрапейскага універсітэта для студэнтаў з Беларусі. Само радыё — вельмі важнае, але генеральна ЕС павінен у большым дыяпазоне накіроўваць фонды на грамадска-эканамічна-палітычныя перамены на ўсход ад сваіх межаў, а не толькі ў напрамку Балканскага паўвострава.
- Калі можа быць шанц, каб добрасуседскае супрацоўніцтва магло перамяніцца ва ўваход у Еўрасаюз; тут думаю асабліва аб Беларусі?
- Аб уваходзе, пакуль што, не можам гаварыць. Так як Польшча, Літва, Латвія, Эстонія, Венгрыя ці Чэхія мусілі выканаць шэраг эканамічна-гаспадарчых і грамадскіх умоў, таксама мусілі б зрабіць і гэтыя краіны. Мусяць быць таксама выкананы палітычныя ўмовы. Гаворка ў гэтым кантэксце аб канкрэтных тэрмінах — заўчасная.
- У першых днях ліпеня, у час сустрэчы з новым паслом Аўстрыі ў Мінску, Аляксандр Лукашэнка заявіў: "Думаю, што прыйдзе час і палітычныя стасункі паміж Беларуссю і ЕС будуць знакамітыя, як, для прыкладу, з краінамі Усходу, СНД, Расіяй і іншымі дзяржавамі. Думаю, што гэта неадлеглы час. Хопіць толькі да гэтага імкнуцца". Як гэтую заяву можна ўспрыняць?
- Аднаго "думання" і "імкнення" замала. Патрэбныя канкрэтныя дзеянні, аб якіх я раней гаварыла.
 - Дзякую за размову. Размаўляў Мацей Халадоўскі

УНараўцы

Сёлета "Купалле" ў Нараўцы адбылося 10 ліпеня, у ціхі пагодлівы вечар і ноч. Арганізавалі яго Гмінная ўправа ў Нараўцы і Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Беластоку. Мерапрыемства адкрыў войт Нараўчанскай гміны Мікалай Павільч. Прывітаў ён гасцей: падляшскага ваяводу Марка Стшалінскага, старшыню ГП БГКТ Яна Сычэўскага, старшыню Павятовага аддзела БГКТ у Гайнаўцы Яўгена Валкавыцкага ды войта Боцькаўскай гміны Станіслава Дарагайлу.

Пасля 20 гадзіны вядучая канферансье працаўніца Нараўчанскага ГАК Кася Бяляўская пазнаёміла шматлюдную публіку з праграмай святкавання. Пачалося яно песняй "Купалінка" ў прыгожым выкананні шасці асоб з беластоцкага калектыву "Каласкі".

Мастацкая частка пачалася з выступлення калектыву "Цаглінкі" са Старога Ляўкова. Праспяваў ён чатыры прыгожыя беларускія песні. Пасля выступіў гурт "Obraz Kontrolny" з Гайнаўкі з чатырма папулярнымі на Беласточчыне беларускімі песнямі. Пяць песень з азартам выканала маладзёжная капэла з Дубін. У прыгожых народных уборах выступілі "Васілёчкі" з Бельска-Падляшскага. На доўгі час сцэнай у амфітэатры завалодаў вакальна-танцавальны калектыў "Клекацякі" з Боцькаў. Нараўчанская публіка сёлета сустракала яго ўжо другі раз.

Каля 23 гадзіны адбыўся конкурс на найпрыгажэйшы вянок. Пераможцамі сталі члены ансамбля "Клекацякі" з Боцькаў, а другое месца журы прызнала за вянок стараляўкоўскім "Цаглінкам". Узнагароды ўручыў мясцовы войт.

Успыхнулі феерверкі ажно ўсё навокал паяснела і мастацкія калектывы з песняй "Купалінка" панеслі вянкі на рэчку Нараўку.

"Купалле" ў Нараўцы закончылася народным гуляннем пад музыку маладзёжных мужчынскіх эстрадных гуртоў "Зорка" з Беластока і "Obraz Kontrolny" з Гайнаўкі.

Дык да сустрэчы на чарговым Купаллі праз год!

Дошкамі забіта

У канцы навучальнага года дырэкцыя ПКС у Бельску-Падляшскім адмяніла курсіраванне аўтобуса, які выязджае раніцай у 64 з Нарвы цераз Агароднікі ў Беласток. Жыхарам вёсак Іванкі-Рагазы, Агароднікі, Сакі, Бялкі, Гозна і Каўпакі цяжка дабрацца да лекара ў Заблудаў ці ў Беласток.

Аб гэтым я ўжо пісаў у "Ніве", ды яшчэ раз звяртаюся да чыноўнікаў ПКС і самаўрадавых улад павярніце хоць адзін аўтобус ПКС з Нарвы ў Беласток праз вёскі, так каб у няшчасці можна было даехаць да лекара.

Не грозьба гэта, але праўда, што людзі не пайшлі галасаваць за ўваход Польшчы ў Еўрасаюз, але не пойдуць, калі будуць парламенцкія ці прэзідэнцкія выбары, бо не будзе на чым даехаць на выбарчыя ўчасткі.

Мікалай Лук'янюк

д л я з я ц

о лад

Беластоцкія школьнікі над возерам Свіцязь (Беларусь)

Белавежскія быліцы і небыліцы

Якліса сыр дзяліла

Здарылася гэта тады, калі сцежкі сыр ляжыць! Відаць, лясў Белавежскай пушчы яшчэ вяліся мядзведзі. Аднойчы благі паляўнічы застрэліў мядзведзіцу, і ў бярлозе засталіся сіротамі два маленькія мядзведзяняткі. Чакалі яны матулі свае цэлы дзень і ўсю ноч. Чакалі і другога дня, выглядалі яе і на трэці, а голад усё мацней ім дакучаў. І наважыліся яны ісці ў шырокі свет шчасця-долю шукаць і самім сабе ежу здабываць. Доўга блукалі па пушчанскіх нетрах, пакуль натрапілі на лясную дарожку, і паклыпалі ёю куды вочы глядзяць. Ідуць яны так, ідуць ды за спажывай усюды азіраюцца. На палянцы каля маладога асінніку жменьку нейкіх карэньчыкаў накалупалі ды пажавалі. У далінцы, пад вышэзнымі елкамі, дзе густы ягаднік кусціцца, крыху чарніцамі паласаваліся. Але што ні кажы, аднак ягадай жывата не падманеш.

Ішлі яны доўга ці коратка, і вельмі ж ім той голад надакучыў. Ажно бачаць: на моху каля нічыха, ідучы на торг, згубіла. Узрадаваліся мядзведзяняты ды адразу абодва за сыр ухапіліся. Адзін крычыць: "Гэта мой сыр!", другі раве: "Не твой, а мой!". Спрачаліся, крычалі аж ахрыплі і ўрэшце рашылі падзяліць сыр паміж сабой пароўну. Спрабавалі падзяліць яго так — не спадабалася аднаму, прыкінулі гэтак — не згадзіўся другі. Зноў разгарэлася спрэчка, і аніяк яны да ладу дайсці не маглі.

Пачула іх сварку ліса і прыбегла паслухаць, з-за чаго мядзведзі не паладзілі паміж сабою. Убачылі тыя лісу і давай яе прасіць:

- Падзялі нам, ліска, вось гэты сыр па справядлівасці, каб кожны з нас атрымаў пароўну і нікому крыўдна не было. А то мы паўдня спрачаемся і аніяк да толку дайсці не можам.
- Ой, добра-добра, залепядаўкім карэньчыкам ды кіслай тала ліса, — я мігам падзялю і пароўну і па-справядліваму.

Разламала яна сыр на два кавалкі. Адзін кавалак атрымаўся большы, а другі меншы.

- О-о-о-! закрычалі мядзведзі, — гэта несправядліва!
- Пачакайце, пачакайце, супакоіла іх ліса. — Зараз жа выраўняю...

Адкусіла яна ад большага кавалка лусту і праглынула. Цяпер большы кавалак стаў меншым, і мядзведзі ўзнялі рэў:

- Ну-у-у! Дзе ж тут справядлівасць!
- Хвіліначку, хвіліначку, суцяшае іх ліса. — Ужо папраўляю.

Адкусіла яна ад другога кавалка, і той стаў меншы ад першага. Убачыўшы такое, мядзведзі зноў сталі раўсці.

- Што-о-о! Гэтак не можа быць!
- Зараз, зараз, сунімала іх ліса, — усё-ўсенька ўладкую.

Адкусіла яна і на гэты раз ад большага кавалка, і ён зноў стаў меншы ад другога. Мядзведзі ж яшчэ грамчэй зараўлі. Ліса ж тое і рабіла, што адкусвала ад аднаго ды другога кавалка. Мядзведзі ўсё раўлі на несправядлівы падзел. Ліса ж ім у адказ адкусвала датуль, пакуль ад сыра засталіся адны крышынкі. Аблізалася яна ды і кажа:

- Вось вам мой падзел і пароўну і па-справядліваму. — А сама зарагатала ды ходу ў лес.

Вершы Віктара Шведа

Добры татка

Вырашылі Ясь з Анелькай — Прасіць татульку трэба: — Дазволь прадаць твае бутэлькі, Мы купім сабе хлеба.

— Мне даспадобы выхад гэткі, У нас усё у парадку. Ды што б вы елі, мае дзеткі, Калі б не добры татка?

Пазыка

Сустрэўся хітры Лёўка З сяброўкаю Даротай. Звярнуўся да сяброўкі:

- Пазыч мне сотню злотых.
- Я толькі сорак маю, Якія даў мне тата. — На рэшту пачакаю, Мне будзеш вінавата.

Нюхнулі мядзведзяняты месца, дзе яшчэ нядаўна вялікі ды смакавіты сыр ляжаў, крышынкі разляцеліся, адзін мох застаўся. Суцішыліся яны ды пабрылі галодныя далей блукаць па пушчы, ужо на сваю непамяркоўнасць наракаючы.

Nº 30 [25-07-2004]

У ягадах

Ці не найбольш смакуюць ягады проста з кусціка? Чорныя, налітыя цёплым сонцам, асыпаўшыя галінкі ягадніку, пахучыя румяныя сунічкі на сонечных грудках, гранатавыя — на калючых доўгіх галінах ажынніку, ружовыя, сакавітыя — на калючым малінніку... Зашыешся ў кустоўе, наўкол ціш поўная зумкання і шэлестаў, і бліжэй ты да мурашак і іншых кузурак, якія таксама рупліва займаюцца сваёй справай, сваім карысным і важным маленькім жыццём. І адна ягадка — у кубачак ці кошычак, другая — у рот. А ягадны сок фарбуе твае далоні і вусны, увесь пахнеш лесам, асыпаны ігліцай, кавалачкамі кары, лісткоў, шматкамі павуціння — якраз там, куды ты ідзеш, павук завесіў сетку, і ты, і не думаючы, парвеш, заняты сваімі пошукамі, ягоную прыладу працы і палёту.

З намі заўсёды ў лес бегае Рэксік — чорны малы цюцька. Ніяк не можа дапяць, чаму збіраем грыбы, да таго не тыя найпрыгажэйшыя, чырвоныя ў белыя кропкі. Але ягады — справа зусім зразумелая. Яны смачныя. Куды сунецца сабачка — туды і ідзі, бо ведае ён найбольш ягадныя месцы. Толькі што прайшоў: праехаўся засліненай ад смакоцця пысай па галінках ягадніку. Ну, хай там і будзе! — ягад хопіць кожнаму! Яму, дарэчы — відней, на кароткіх лапках тупае па кастрыцы, усё ўбачыць. Але колькі тае працы! І мы з кубачкаў сабраныя ягады перасыпаем у вядзерцы, мама — у вялікае пластмасавае вядро, а суседка Надзя збірае

Час рыцараў

Новы Рым

Караль Вялікі аб'яднаў падзеленую на многія княствы Заходнюю Еўропу і яго хрысціянская імперыя была ледзь не роўная колішняму Рыму. За свой подзвіг атрымаў "боскі" прызнак, у 800 годзе папа рымскі паклаў на яго галаву кесарскую карону. З таго часу на тэрыторыі былой рымскай імперыі панавала двух кесараў — у Візантыі і на Захадзе.

Дзяржава Караля Вялікага распалася аднак пасля яго смерці. Як бачым, ідэя аб'яднанай Еўропы здзяйсняецца толькі ў наш век!

Аднак сталіцай свету ў той час лічыўся Канстанцінопаль, а Візантыя ўспрымалася як новы Рым. Тут бурліла культурнае і навуковае жыццё. Сам Канстанцінопаль, які не падпусціў да сябе навалы гунаў, уяўляўся як нездабытая крэпасць.

Але і тут былі пагрозы і ворагі. Ужо з VII ст. Візантыя змагалася з арабскімі качэўніцкімі плямёнамі. Аб'яднаў іх Магамет,

Марта і Анджэла з Тэкілай з Бабігары

жменя за жменяй спачатку ў конаўку, а пасля ссыпае ў вялікі, выкладзены паперай, бульбяны кошык. Кожны ціха корпаецца ў ягадніку, згорблены, заняты. Час ад часу перамаўляемся, каб не пагубіцца ва ўрочышчы Марушка. І раптам...

— A што ты нарабіў! A чаго ж ты сюды прылез!

Гэта цёця Надзя лямантавала каля свайго кошыка, што стаяў каля сасны. Каля яе, сарамліва падагнуўшы хвост, дрыпаў наш

— Вы бачылі такое?! Замест збіраць ягады, поскудзь ты слінявая, з кустоў, калі ўжо мусіш, ты мне іх з кошыка стаў выя-

А ён, Рэксік, смяецца, а мы разам з ім, а ўсіхныя раты і нашы, і сабачая пашча — фіялетавыя ад ягад. Не засталося і цёці Надзі нічога іншага і яна зарагатала.

А цяпер нямытых ягад нельга есці, проста з кусціка: паявіўся нейкі чарвячок, ад якога можна захварэць... Шкада...

Міра Лукша

які пакуль стаўся прарокам, паганяў вярблюдаў. Гэта ён стварыў новую рэлігію — іслам. Арабы маланкава занялі частку Візантыі, пасля Іспанію і накіраваліся на поўнач Еўропы. Іх маршрут спыніў Караль Молат, дзед Караля Вялікага, названы абаронцам хрысціянскага свету.

(працяг будзе)

Ці ўмееш ты падманваць?

(псіхалагічны тэст)

су такія думкі, якіх ты ніколі нікому не выказваеш?

- так (10),
- не (2),

— нельга адназначна адказаць (6). Ці захоўваеш чужыя сакрэты,

калі цябе пра гэта просяць?

- так (6),
- не (10),
- бывае па-рознаму (2).

Ці ўмееш захоўваць спакой у чаканні важных падзей, важных паведамленняў (напрыклад, выезду за мяжу, прыёму ў арганізацыю?

- так (2),
- не (10),
- гэта залежыць ад многіх абставін (6).

Ці здараецца, што часам не можаш разабрацца ў бягучых падзеях, збіты з панталыку тым, што расказалі пра гэта іншыя?

- так (2),
- не (6),
- не ведаю (10).

Ці ўмееш, калі патрэбна, устрымацца ад таго, каб не сказаць праўду ў вочы?

- так (2),
- не (10),
- бывае па-рознаму (6).

Калі знаходзіш важкія аргументы ў спрэчцы, ці здараецца табе паўтарыць іх некалькі разоў?

- так (10),
- не (6).
- цяжка сказаць (2).

Ты ведаеш, што хтосьці падманвае. Што робіш? Не рэагуеш, робіш выгляд, нібы ўсё у парадку, быццам верыш таму, хто хлусіць.

- так (10),
- не (6),
- гэта залежыць ад сітуацыі, справы, асобы і г.д. (2).

Ці валодаеш сваёй мімікай (грымасамі, іранічнымі ўсмешкамі)?

- так (10),
- не (6),
- не ведаю (2).

Ці здараецца табе ў думках Ці бываюць у цябе час ад ча- жадаць камусьці ўсяго найгоршага?

- так (10),
- не (6),
- не ведаю (2).

Ці лічыш, што іншыя цябе любяць?

- так (2),
- не (6),
- не магу адказаць (10).
- Вынікі:

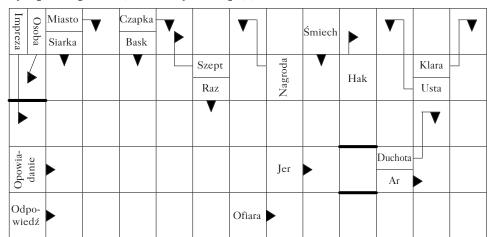
20 — 46 балаў. Умееш лавіраваць і робіш гэта дасканала. Калі патрэбна — падманваеш, як па масле. Калі пераконваешся, што гэта сябе не апраўдвае, ні на крок не адступаеш ад праўды і робіш гэта так, каб усе бачылі. Умееш маскіравацца, рабіць выгляд, што клапоцішся не пра сябе, а галоўным чынам пра справу. Цябе паважаюць, бо амаль заўсёды ты даволі проста дасягаеш раней пастаўленай мэты.

48 — 76 балаў. Асабліва не дбаеш пра пільнасць. Калі табе ўдаецца падмануць, то і добра. Калі хтосьці выкрые падман — для цябе нічога страшнага не адбылося звычайны выпадак. Галоўнае, каб дабіцца поспеху, захаваць свой інтарэс. Пра справядлівасць асабліва не задумваешся. Па тваім меркаванні, усе дарогі, якія вядуць да мэты, добрыя.

78 — 100 балаў. Падман даецца табе цяжка. Не любіш і не ўмееш гэтага рабіць. Нават калі такое ўдаецца, гэта цябе хутчэй здзіўляе, чым прыносіць табе маральнае задавальнение. Калі вымушаны размінацца з праўдай, гэта прыносіць табе маральныя пакуты, стараешся хутка пра гэта забыцца альбо выдумваеш спосабы кампенсацыі страт, якія на тваю думку, панеслі асобы, якіх табе ўдалося ашукаць. Няздольны ты да вострых дыскусій, бо хутка падпарадкоўваешся чужым аргументам, забываючыся пра свае.

Польска-беларуская крыжаванка № 31

Запоўніце клеткі беларускімі словамі. Адказы (з наклееным кантрольным талонам) на працягу трох тыдняў дашліце ў "Зорку".

Адказ на крыжаванку н-р 27: Клубок, вус, банан, загаловак, лад, нур, алькоў, леў, але. Купалле, сага, вада, бал, агонь, навука, арол, знак. Узнагароду, кніжку Я. Коласа "Сымон музыка", выйгралі: Марта Каліноўская і Наталля Сцепанюк з Беластока. Віншуем!

Нам, беларусам тут, уваход у Еўропу значыць выхад у шырэйшы ад польскага кантэкст існавання. Эканамічнае значэнне Беласточчыны ў рамках польскай дзяржавы ўсяго крыху большае за нулявое...

Моладзь. Перспектывы

Моладзь — гэта працяг нацыі, а нацыя — гэта асобны лёс. Можна сказаць: якая нацыя, такая і яе моладзь. Хоць гэта не зусім так, не цалкам, калі не забывацца на тое, што нішто не стаіць на месцы. Кожнае наступнае пакаленне ў нечым іншае. Усё болей развітае. Такі закон жыцця.

Беларуская меншасць у Польшчы асаблівая тым, што ўяўляе сабою не толькі нацыянальную культуру, але і нацыянальную тэрыторыю як частку рэгіёна Падляшша. Яе лёс не толькі ўсяпольскі ў сваіх параметрах, але і спецыфічна рэгіянальны. Як кампанент славутае Усходняе Сцяны. Тае гаспадарчае паласы Польшчы, якая характарызуецца самым нізкім даходам на душу насельніцтва і, натуральна, цывілізацыйнай адсталасцю.

Трэба адначасна зазначыць, што польскія беларусы як перыферыйнае ваколле ўсебеларускага этнасу, ад дня 1 траўня апынуліся ў Еўрасаюзе, побач з падобнымі беларускімі меншасцямі ў Літве ды Латвіі.

Нам, беларусам тут, уваход у Еўропу значыць выхад у шырэйшы ад польскага кантэкст існавання. Эканамічнае значэнне Беласточчыны ў рамках польскай дзяржавы ўсяго крыху большае за нулявое. Дэфіцытнае ваяводства. Зусім іншай акажацца сітуацыя Беластоцкага краю як найдалей на ўсход высунутага рубяжа Еўрапейскага Саюза. Наша дзікая прырода і пушчы набудуць унікальную каштоўнасць у заходняй індустрыі турызму, адпачынку, біялагічнага аднаўлення чалавека. Пераўтворымся ў еўрапейскі закутак курортаў; самой Польшчы, як бачым, хапае Татраў і Сопату. Разам з тым, наша зыходнае становішча на шляху ўсходняга транзіту выкліча неабходнасць інвестыцый тут у кантынентальным руху тавараў. Карацей кажучы: будзем патрэбнымі не адной толькі Польшчы. Гэта важная канстатацыя.

Ведаючы маруднасць гісторыі, усё гаворанае датычыць не столькі цяперашняга часу, колькі будучага менавіта. Еўрапейскія перспектывы замест толькі польскіх — трэба бачыць як перспектывы пакаленню, што ўваходзіць у жыццё. Пакаленню, што перастае быць сялянскім, робячыся інтэлігенцкім. Эпоха плуга і фабрыкі канчаецца, прадукцыя перастае быць праблемаю (адсюль і беспрацоўе). Свет ідзе ў напрамку прапорцый 80:20, што тлумачыцца дзеля функцыянавання ды разгортвання эканомікі дастаткова дваццаці працэнтаў папуляцыі; у развітай гаспадарцы восемдзесят працэнтаў зарабляе на хлеб у паслугах, шырока зразуметых. Знаходзімся ўсяго на парозе землетрусных змен.

Знікае стэрэатып беларускай нацыянальнай меншасці як сялянскай, вясковай, грамадзянска другасортнай. Знікае і сама вёска як постфеадальная структура, пераарыентоўваючыся ў аграрную таварнасць. Гэтая з'ява на Захадзе даўно адбылася.

Часамі дыскутуем: хто беларус, а хто ўжо не. Дзе беларуская мо-

ладзь, а дзе небеларуская? У гэтым выпадку такая дыскусія не мае грунту, бо гаворым пра лёс, усім аднолькавы на нашай нацыянальнай тэрыторыі. Прыкладам кажучы: гайнаўскі касцельны паляк у сваіх жыццёвых перспектывах з'яўляецца такім жа беларусам як і той, хто ахрышчаны ў царкве. Эканоміка не залежыць ад нацыянальнасці, поле родзіць кожнаму, хто дбайны.

Раздумваючы пра лёс, нацыянальнасць чалавека несумненна мае значэнне ў сэнсе ментальнасці, адносін да іншых і да свету. Той жа гайнаўскі паляк хутчэй пашукае сабе лепшага хлеба ў глыбі Польшчы, чым свядомы беларус, якому не ўсё роўна, у якім месцы жыць. Хоць той і той будуць мець падобныя праблемы з адаптаваннем сябе ў шчыра польскае асяроддзе; гайнаўскі паляк ментальна, філасофіяй быту выдасць сябе непалякам, нягледзячы на патрыятычна-касцельную заядласць. Гэта так: якая глеба, такая і расліна на ёй.

Каб зразумець нешта капітальнае, трэба паглядзець на тое, што ўжо здарылася, і на прычыны таго. Самае галоўнае — сталіся мы Усходняй Сцяною, эканамічна лішняй Польшчы, нізкапрадуктыўнай паласою, якая апускаецца ў дэмаграфічную катастрофу, у краіну мігрантаў і эмігрантаў. У даваенны час гэта быў парог Крэсаў, шматлюднасць якіх, наогул вясковая, утрымлівалася дзякуючы доўгай стагнацыі цэнтраў польскае эканомікі (зрух да лепшага праявіўся не раней 1938 г.). Закаркоўвала страта традыцыйных расійскіх рынкаў збыту.

Усходняя Сцяна ўзнікла маментальна, на працягу ўсяго папярэдняй дэкады дзевяностых гадоў, калі змяніўся грамадска-палітычны лад у дзяржаве, пачалася рынкавая гаспадарка. Ва ўмовах Польскай Народнай Рэспублікі рахунак і даход лічыліся нечым другарадным пасля сацыяльнай палітыкі, апякунскай, у адпаведнасці з якою дзяржава намагалася насыціць паасобныя тэрыторыі-рэгіёны вытворчымі структурамі, не азіраючыся вельмі на рацыянальнае абгрунтаванне такіх пачынанняў ды іх кошт. Гарантаваная работа, уключна да мястэчак, і гарантаваная плата, хоць невысокая, на мяжы сацыяльнага мінімуму. Так было.

Новая рэальнасць выклікала перш за ўсё банкруцтва сацыяльна арыентаванай сістэмы, у якой беспрацоўе лічылася цяжкім грэхам, нечым палітычна недапушчальным. Сутнасць Усходняе Сцяны ў тым, што эканамічныя структуры ў сваёй пераважнасці ўзніклі на ёй штучна менавіта, вытвараючы ў эфекце непраўдападобнае потым беспрацоўе; у вяскова-местачковай правінцыі практычна 40-50 працэнтаў. Эвентуальнае ўліванне цяпер капіталу ў гэту зруйнаваную тэрыторыю абсалютна нерэальнае з-за адсутнасці адносных кадраў, мігруючых нават не ў Беласток, таксама пусцеючы. Задзейнічаў пыласос дынамічных цэнтраў за Віслаю.

Рэдка ў якіх фірмах спадзяюцца на моладзь, калі дарослых поўна без работы і заробку. Што можа актуальна рабіць на перспектыву малады беларус ці беларусападобенец? Вучыцца, канчаць факультэты, дабівацца дыпломаў. Гэта ўмова агульнапольская і, нават, агульнаеўрапейская, калі не забываць, што ў Полышчы самы нізкі, у параўнанні з Захадам — адсотак людзей з вышэйшай адукацыяй (7 працэнтаў). Дэфініяваць новую сітуацыю цяперашнім часам можна наступна: не табе даюць работу, але ты сам ствараеш сабе работу.

Беластоцкая эканоміка шмат у чым каланіяльная, грунтуецца на сыравінных рэсурсах і таннай рабочай сіле. Праблема, фактычна, адна тут: збыт. Скутак ад таго — энергічны юнак або дзяўчына, замест заўсёды рызыкоўнага замужжа, бярэцца за яшчэ рызыкоўнейшы нейкі бізнес. Як я бачу, гараць на бізнесе не тыя, хто ім заняўся, але тыя, хто хоча адразу, хутка, многа. Шырокагорлыя бізнесоўцы.

Нам будзе надта цяжка, бо ўсе мы дзеці сваіх бацькоў з вёскі, у якой рызыка была ад Бога (пагода!). І мы, аднак, дзеці сацыялізму, у якім улада клапацілася, каб ніхто не памёр ад голаду. Сёння дазволена такая роскаш... Разам з тым наш гарадскі рынак надта манатонны, неразвіты, на ўзроўні патрэб класічнай вёскі

(Беласток, Гайнаўка, Бельск — сялянскія гарады). Працэс гарадызацыі рэдукаваў вёску да неабавязковага дадатку гораду, з перспектывай на цывілізацыйны рудымент — не: Беласток плюс вёска, але: Беласток плюс пушча.

Афрыканізацыя Усходняе Сцяны абумоўлівае яе будучыню, якую складаюць два элементы: сыравіна плюс турызм. Трэці элемент — транзіт, будзе залежыць ад рэляцый: Еўрасаюз — Усход. Можна спадзявацца на спекуляцыйны капітал у сувязях з Беларуссю, партнёрства бедных з беднымі, якое яшчэ нядаўнім часам запаўняла "базары". Невыпадкова ідзе гаворка ў матэрыяльным, эканамічным плане; інтэлектуальныя паслугі ў асяроддзях сялянскага паходжання мала запатрабаваныя (напрыклад, не разбагацееш на продажы кніжак).

Беручы за падставу лёс чалавека і грамадства, ва ўсходнесценным Беластоцкім краі ўсе да апошняга беларусы, хоць далёка не ўсе аб тым ведаюць. Гэтая аб'ектыўная беларусізацыя фіналізуецца трывалай адрознасцю ад завісленскай Польшчы. Папярэдняя інтэграцыя з ёю была выклікана ідэалагічнымі патрэбамі, надта інтэнсіўнымі ў эпоху Герка. Ненатуральнасць тае інтэграцыі хутка праявілася ад моманту ліквідацыі ідэалагічнай дамінанты, уводжання ў эканамічнае жыццё проста законаў эканомікі, іх вярхоўнасці над палітыкай.

Перыферыйная патрэбнасць краіне ў прыналежнасці да яе Беластоцкага краю радыкальна зменіцца на вялікі пазітыў з прыходам сюды Еўрапейскага Саюза. Гэтая меншасная тэрыторыя пачне функцыянаваць ужо ў кантынентальным кантэксце, якому паспрыяе перш за ўсё ліквідацыя мытных бар'ер, а таксама свабода руху насельніцтва. Падвойная частковасць — частка Польшчы, частка Еўропы — пераўтворыць нашу "сценнасць" у важны рэгіён на прасторы ад Буга і Белавежы да Ла-Манша. Рэалізуецца тое, вядома, няхутка, аднак пры жыцці сучаснага маладога пакалення.

Лепшая будучыня чакае толькі добра адукаваных маладых, здольных стацца партнёрамі заходняму чалавеку. Толькі іх, валодаючых мовамі ды універсітэцкімі ведамі. Не ніжэй. Без пашырэння вышэйшай адукацыі мы будзем Еўропе неграмі, каланіяльным людам. Заходні чалавек часта высокаадукаваны, а наш чалавек не заўсёды хаця б з "матураю". Якое ж тады можа быць партнёрства, напрыклад, між французскім інжынерам і польскім матурыстам? Толькі такое, як калісьці між фабрыкантам і рабочым (сярод рабочых былі яшчэ і чорнарабочыя, без кваліфікацый прынамсі мінімальных, такія "ні чытаці ні пісаці").

Таму, гаворачы пра перспектывы маладым, гаворым пра высокую адукацыю. Іначай толькі паўторым лёс бацькоў.

Сакрат Яновіч

Неба плакала над Баранямі

"Далёка ты, родная старонка ад мяне", — так у сваім дзённіку перад смерцю запісаў Казімір Сваяк, беларускі паэт і каталіцкі ксёндз Канстанты Стаповіч (1890-1926). У гэтую далёкую старонку, у вёску Барані Астравецкага раёна ў Беларусі (некалі Свянцянскага павета) 25 чэрвеня завіталі нашчадкі беларускіх дзеячаў Альбіна і Канстантага Стаповічаў — прафесар Вітаўт Юры Стаповіч з сынам Маркам. Нагодай стала "Вільнярыя", зладжаная ў гонар Альбіна Стаповіча, кампазітара і беларускага грамадска-палітычнага дзеяча. Нарадзіўся ён 18 сакавіка 1894 г. у вёсцы Барані, у сям'і Альжбеты і Матэуша. Быў ён іхнім шостым дзіцём. Чатыры гады раней нарадзіўся ў іх Кастусь. Былі ўжо таксама Аляксандр, Стэфан, Зузанна, Кацярына. У 1898 г. на свет паявіўся Ян, а ў 1907 г. — Бернард. У Баранях яшчэ стаіць дом, пабудаваны 130 гадоў таму Матэушам Стаповічам, у якім прайшлі дзіцячыя гады ягоных дзяцей і фармаваўся іх светапогляд. Да мінулага года яшчэ жыла там Анеля Стаповіч, жонка Зымкі (Зыгмунта), Аляксандравага сына. Аляксандр з сынамі Зымкай і Генюсем, менавіта, астаўся на бацькаўшчыне пасля другой сусветнай вайны. Зараз у Баранях жыве Браніслава, нявестка Аляксандра — жонка сына Генюся. Яе дочкі Чэслава і Рэгіна Стаповічанкі, якія жывуць у Вільні, часта наведваюць родныя Барані. Таксама на гэты раз прыехалі на Яна, каб адсвяткаваць імяніны мужа адной з іх, родам з недалёкіх Падольцаў. Нечаканасцю ім было адкрыццё мемарыяльнай дошкі на бацькоўскай хаце беларускіх дзеячаў, братоў Стаповічаў. Да таго паявіліся нечаканыя і ніколі нябачаныя госці з Польшчы.

Усе апошнія ўдзельнікі святкавання размясціліся ў палатках над Бараньскім возерам, адлеглым 4 км ад вёскі. Запавядалася цікавая купальская імпрэза, асновай якой мелася быць п'еса "Купалле. Фантазія — містэрыюм, снаваная на беларускай мітолёгіі" (Вільня 1930), напісаная Казімірам Сваяком (Кастусём Стаповічам) у 1922 г. у недалёкім Засьвіры. Купальскае вогнішча лунала на беразе Бараньскага возера, калі праехаўшы праз сапраўдны бор, паводле ўказальніка, трапілі туды госці з Польшчы. Прывіталі нас з возера беларускія спевы ў выкананні Кірылы Насаева (кіраўніка хору "Унія") і ягоных студэнтаў, плаваючых пад незалежніцкім сцягам на пантонных лодках. На беразе, сярод моладзі, апынуліся такія дастойныя госці, як мастак Алесь Пушкін (які толькі што закончыў маляваць абразы для касцёла ў недалёкіх Міхалішках), археолаг Эдуард Зайкоўскі, публіцыст з Маладзечна Міхась Казлоўскі. Хутка нарыхтавалася і рытуальная купальская страва, вараная ў катле на вогнішчы. Былі спевы і размовы да белага дня.

Купалле са Сваяковай п'есай мелася адбыцца ў наступную ноч. Папярэдзіць яго мела адкрыццё мемарыяльнай дошкі ў Баранях. Ноч была такая цёплая, што некаторыя віталі надыходзячы дзень у купальных і русалачных касцюмах купа-

Гданьскія і бараньскія Стаповічы

ючыся ў возеры. Аднак раніцай, нечакана для ўсіх, пачаў ісці дождж. Усе з надзеяй пазіралі ў зацягнутае хмарамі неба. Аднак замест сонейка неба абмывала ўсё наваколле штораз большымі струямі вады. Вандроўка праз лес у вёску Барані адбывалася басанож і пад дажджом.

Марэк і Вітальд Юры Стаповічы

У вёсцы ля дома Альжбеты і Матэуша Стаповічаў чакаў усіх старшыня Падольскага сельсавета Рыгор Цэйка ды жыхары вёскі Барані. У сувязі з ліўнем усе сабраліся ў хаце, дзе пачаліся "чытанні", прысвечаныя Альбіну Стаповічу. Вяла іх Ганна Чакур, журналістка "Астравецкай праўды" і дзяячка Грамадскага аб'яднання "Вільняр". Пасля

прывітальнага слова старшыні сельсавета, у якім падкрэсліў ён, што Астравеччына ганарыцца Стаповічамі, пра жыццё і дзейнасць прыйшлося расказаць мне, як першапраходца вяртання яго з забыцця ў пачатку 90 гадоў. Людвіка Вітушкава з Вільні ўспамінала як 10 гадоў таму займалася ўстанаўленнем (аднаўленнем) помніка Альбіну на могілках Росы.

Пра сямейную спадчыну расказваў прафесар Вітаўт Юры Стаповіч, які нарадзіўся ў Вільні ў 1939 г. і ніколі ў роднай вёсцы бацькі не быў. Яго бацька, Ян, да 1939 г. працаваў сакратаром у Віленскім акруговым судзе. Пасля вайны з жонкай і сынам выехаў у Польшчу і затрымаўся у Сопаце. У Вільні згарэў дом, ды чакаць там брату Кастуся і Альбіна Стаповічаў не было чаго. Падчас пажару захапілі з хаты найдаражэйшыя ім рэчы: здымкі, карэспандэнцыю, карціну Пётры Сергіевіча. І ўсё гэта прывезлі з сабой у Польшчу, як кавалачак тамтэйшага свету, дзеля захавання нашчадкам. Ян Стаповіч, як і ягоныя браты — Кастусь і Альбін, памёр у маладым узросце — у 1948 г. Прафесар з вялікім парушэннем гаварыў: "Nigdy nie myślałem, że będę w rodzinnej wsi mego ojca i stryjów, że nigdy nie będę w domu, w którym przyszedł na świat тој ојсјес". Таксама яго сын Марэк узрушаным голасам дзякаваў за запрашэнне на невядомую яму, дагэтуль віртуальную, бацькаўшчыну. Да сямейных успамінаў далучылася і іх пляменніца Рэгіна Гурын з Вільні, якая ведае спадчыну сваіх прадзедаў, асабліва часта перачытвае "Маю ліру" Казіміра Сваяка і адведвае іх магілы на Росах. На заканчэнне чытанняў выступіў малады Сяргей Лескець, які прачытаў даклад пра ролю Альбіна Стаповіча ў беларускім руху ў міжваенны перыяд. Нечаканасцю для ўсіх быў канцэрт песень, музыку да якіх напісаў Альбін Стаповіч, а падрыхтаваў яго Кірыл Насаеў са сваімі студэнтамі. "Багаслаўлёны, хто Богу паверыў, злажыў надзею ў яго святой волі. Хто недалужнасць сваю добра змерыў, узывае Бога ў долі ці ў нядолі. Збудзі, о Божа, люд твой паднявольны, глянь на ягоны лёс цяжкі, мазольны!..." на словы Казіміра Сваяка гучала ў бацькоўскай хаце.

Адкрыццё мемарыяльнай дошкі адбылося ў струях дажджу. Ля хаты Альбіна ўспамінала Яніна Ілюкава, адзіная жыхарка Бараняў, якая яшчэ яго памятала і ў якой душы пажыццёва засеяў беларускасць. Нечакана для гасцей таксама вяскоўцы наладзілі міні-канцэрт мясцовых беларускіх народных песень, нягледзячы, што з неба ўсё ліўся дождж.

Вечарам на возеры мелася адбыцца купальская містэрыя. Карыстаючыся некалькігадзінным перапынкам, Стаповічы з Польшчы, беручы за гіда сваю бараньскую цётку Броню Стаповічыху, вырашылі, нягледзячы на лівень, наведаць касцёл у Клюшчанах, дзе хрысцілі іх продкаў, дзе ксёндз Кастусь Стаповіч меў першую прыміцыйную імшу і арганізаваў моладзь у "Сваякоў Хаўрус", дзе на могілках пахаваныя дзяды і прадзеды. Размытымі ад дажджу дарогамі ледзь даехалі ў адлеглыя 7 км Клюшчаны.

Калі ў 19 гадзін завіталі над возера, ад купальскіх святкаванняў дагарала вогнішча. Зніклі духі чорнага бору: воў, чорт, пераплут, ілы, таксама валадар свету і сонца Дажбог і яго сын Сварожык, берагіня Краля з русалкамі, божы дудар Валынь... Усе, прамокшы да сухой ніткі, падаліся ў Клюшчаны, дзе ў цёплай хаце лесніка Алеся Марозіка (у былой школе) згулялі Купалле. А Стаповічы засталіся ў сям'і ў Баранях, дзе таксама да позняй ночы размовам і песням не было канца. За акном чулася брызганне ледзянога дажджу.

Усе, як адзін, дажджлівае надвор'е растлумачылі па-народнаму: відаць, беларускія дзеячы, браты Стаповічы і сёння шкадавалі свету, шкадавалі дзесятак гадоў, што так заўчасна развіталіся з беларускім народам і неба плакала няўмольна над іх няшчасным лёсам, што так доўга прыйшлося чакаць ушанавання іх памяці ў роднай вёсцы.

Як запавет успаміналіся словы Казіміра Сваяка з верша "Брату настаўніку":

Ня сумуй, хоць льюцца сьлёзы — будзь і сьмелы і цьвярозы. Вер, што Беларусь устане, згіне хітрых панаваньне...

Лена Глагоўская

PS. Варта падумаць пра выданне кампакт-дыска з творамі Альбіна Стаповіча. Л. Г.

ных і русалачных касцюмах, купа- Браты Стаповічы: Кастусь, Янка, Альбін і Бернард (знізу)

У "Галерэі" размешчаны цікавыя фотаздымкі не толькі беларускіх птушак, але і краявідаў, азёр, лясоў і іншых прыродных прыгажосцяў...

http://apb.iatp.by

Апошнім часам у Еўропе разгарнулася кампанія па падліку колькасці буслоў. Лічыцца, што кожны чацвёрты з іх гняздзіцца ў Польшчы. Буслы распаўсюджаны па ўсёй тэрыторыі кантынента і знаходзяцца пад аховай — занесеныя ў Чырвоную кнігу. Але людзі пільнуюць жыццё не толькі гэтых птушак і таму менавіта аб іх ахове мы сёння і пагаворым. Дакладней аб сайце, які так і называецца "Ахова птушак Беларусі".

Калі цікаўны карыстальнік Інтэрнэту выйдзе на web-старонку пад адpacam http://apb.iatp.by, ягоным вачам адкрыецца цікава аздобленая выява вышэйзгаданага сайта. На чорнацёмна-зялёным фоне аранжавымі літарамі высвечваецца назва сайта. У сярэдняй частцы галоўнай старонкі, пад здымкам выглядваючай з-пад сцёблаў травы птушкі падаецца кароткі тэкст-тлумачэнне таго, што "Ахова птушак Беларусі"(АПБ) гэта яшчэ і названне грамадскай арганізацыі, якая "была заснавана ў 1998 годзе дзеля захавання біялагічнай разнастайнасці". Захаванне птушак ёсць самым галоўным для гэтай арганізацыі чыннікам. Далей распавядаецца пра неабходнасць ратавання апераных жыхароў беларускіх лясоў, палёў і рэк, а таксама ў скароце анансуюцца розныя паведамленні на гэтую тэму. Аб змесце паведамленняў можна даведацца больш падрабязна клікнуўшы на слова "Далей".

З левага боку, а таксама наверсе галоўнай старонкі падаюцца рубрыкі сайта. Першая называецца "Пра АПБ". У ёй месціцца інфармацыя аб тым, якія мэты і задачы ставіць перад сабой вышэйзгаданая арганізацыя, якімі спосабамі імкнецца іх дасягнуць і вырашыць, а таксама што трэба зацікаўленай асобе для ўступлення ў шэрагі беларускіх "птушкаахоўнікаў".

Рубрыка "Праекты" ўтрымлівае кароткія, але змястоўныя па інфармацыі тэксты найважнейшых, на думку актывістаў арганізацыі, праектаў рэалізаваных сябрамі АПБ. Сярод іх кніга "Тэрыторыі Беларусі важныя для птушак", даследаванне колькасці і размеркавання вялікага і малога арляцоў, вялікага бугая ў рыбных гаспадарках, распрацоўка планаў кіравання асаковымі балотамі на Палессі і г.д.

У "Галерэі" размешчаны цікавыя фотаздымкі не толькі беларускіх птушак, але і краявідаў, азёр, лясоў і іншых прыродных прыгажосцяў. Аб гэтым сведчаць хаця б назвы груп здымкаў — "У гасцях у зуброў, мядзведзяў і чорных буслоў", "Сінявокая Беларусь", "Таямнічыя балоты", "Свет вяртлявай чаротаўкі". На жаль, праглядзець усе здымкі не ўяўляецца магчымым, бо значная частка з іх папросту не адкрываецца з-за нейкіх памылак, зробленых распрацоўшчыкамі сайта. Прыкладна па палове даступных агляду здымкаў месціцца ў першай і апошняй групе, а ў другой і трэцяй на маніторы з'явяцца выявы толькі адзінкавых.

Калі мы адмыслова зазірнем у рубрыку "Навіны", то зноў апынемся на галоўнай старонцы, бо навінныя паведамленні аказваюцца яе працягам, аб чым больш падрабязна распавядалася вышэй.

Значна складаней пазнаёміцца са зместам раздзела "Download". Размешчаная там інфармацыя вельмі марудна паддаецца раскрыццю, а часцяком з-за наяўных памылак пры распрацоўцы сайта з ёй увогуле не ўдаецца пазнаёміцца. Мне, напрыклад, пашчасціла толькі прачытаць паданы ў гэтай рубрыцы статут арганізацыі "Ахова птушак Беларусі".

Уладзімір Лапцэвіч

Беларус Андрэй Сідарэнка стаў трэнерам польскай зборнай каманды ў хакеі з шайбай...

Беларусь, беларусы...

Надзея польскага хакея

Беларус Андрэй Сідарэнка стаў трэнерам польскай зборнай каманды ў хакеі з шайбай. Так рашыла новая ўправа Польскага саюза хакея на лёдзе. Беларускі настаўнік хакея чатыры гады працаваў з "Уніяй" Асвенцім. Пасля быў у Новакузнецку ў Расіі і ў Беларусі. На хакейных інтэрнэт-старонках заявіў ён:

— Буду працаваць у Асвенціме і са зборнай. Я ўпэўнены, што такая развязка не будзе мне мяшаць. Ёсць у мяне апрацаваная праграма вядзення зборнай Польшчы, але, пакуль што, на гэту тэму не хачу выказвацца. Чакае мяне і польскіх ігракоў шмат працы, ёсць і пару арганізацыйных спраў для вырашэння. У палякаў, аднак, перспектыўная каманда і маю надзею, што ў супольнай працы дасягнем поспеху.

Андрэй Сідарэнка нарадзіўся ў Чалябінску, у горадзе, дзе прабягае мяжа Урала і Сібіры. У Асвенціме кружыла аб ім легенда. Перад першай сустрэчай з тамашняй камандай меў ён напісаць крэйдай на дошцы: "Канец з дэмакратыяй, цяпер на працы будзе парадак". Так ці іначай, працуючы ў Асвенціме ад 1996 г., здабыў для гэтае каманды тры чэмпіянаты і адзін віцэ-чэмпіянат. "Сідар" (так яго завуць у хакейным асяроддзі) быў выбраны на трэнера польскай зборнай з групы вядомых трэнераў м.інш. з Чэхіі і Славакіі. Ме

лі значэнне справы не толькі мерытарычныя, але і фінансавыя.

Неўзабаве пасля выбару Андрэя Сідарэнкі, у Інтэрнэце разгарнулася дыскусія. Вось некаторыя з выказванняў: "Гэта добрае рашэнне. Сідарэнка дасць шанц моладзі, а вынікі будуць", "Адзіны кампетэнтны трэнер у краіне". З'явіліся, аднак, і такія: "Беларус не быў царом, і не будзе. Пілсудскі гнаў вас пад Маскву. Прымі гэта пад увагу. Пакуль што, вы правінцыя адрэзаная ад свету". Шмат апасак аматараў хакея выклікае тое, што беларускі трэнер можа мець праблемы, каб дагаварыцца са сваім новым асістэнтам Андрэем Славакевічам. Адзін з чытачоў напісаў: "Я нічога не маю супраць ні аднаго з паноў паасобку. Толькі чамусьці я не аматар Гегелеўскай тэорыі супярэчнасцей". Іншы дадаў: "Альбо Сідарэнка, альбо Славакевіч. Са спалучэння агню з вадою выходзіць вядома што — пара, якая, на жаль, ідзе ў свісток".

Мяркуючы, аднак, па дасягненнях беларуса, польская зборная хакея з шайбай мае ўрэшце шанц наблізіцца да еўрапейскіх лідэраў гэтага віда спорту: шведаў, фінаў ці чэхаў. Дзякуючы Андрэю Сідарэнку ёсць шанц прыпомніць трыумф польскіх хакеістаў ледзь не трыццацігадовай даўнасці, калі ў Катавіцах перамаглі яны, здавалася б непераможную, каманду Савецкага Саюза.

(мах)

У чорных плямах гістарычнай памяці

Тэма Вялікай Айчыннай вайны стала ў гэтым годзе адной з дамінуючых на беларускай дзяржаўнай тэлевізіі. Хіба толькі беларускі галоўнакамандуючы Лукашэнка можа канкураваць з ёй па часе паказу на блакітных экранах Беларускага тэлебачання і па колькасці нагадванняў аб ім тэлевядучых. Песні ваенных часоў, навіны пра продаж тэлевізараў па зніжаных коштах для ветэранаў, паказ пампезных святкаванняў Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь такога маштабу, што і вялікі Рым са сваімі гладыятарамі пазайздросціў бы непамернаму размаху, парады ветэранаў на чале з сённяшнім кіраўніком дзяржавы... Усяго не пералічыць. Праўда, і тут не абышлося без недарэчнасці. Многія людзі пыталіся чаму дзень вызвалення Мінска лічыцца днём вызвалення ўсёй краіны. Бо на заходніх тэрыторыях і пасля 3 ліпеня 1944 г. працягвалі панаваць немцы. Тут надышлі самыя цяжкія часіны. Дык што мы адзначаем. Чаму нас зноў дзеляць на дзве часткі. І прыкладна па той жа лініі што і раней: да Мінска, і пасля яго. I чаму апавядаючы пра жудасную колькасць ахвяр, якую беларусы пацярпелі

ў гэтай вайне, тэлевізія не знайшла ні аднаго аналітыка, які б давёў нашаму тэлегледачу чаму так сталася. Чаму менавіта мы страцілі больш за ўсіх.

У старадаўняй мудрасці гаворыцца, што народ, які забыў сваё мінулае, асуджаны перажыць яго зноў. Ніхто не хоча вяртацца ў цяжкія часы, каб зноўку зведаць іх боль. Кожны спрабуе будаваць светлую будучыню для сябе і сваіх нашчадкаў, дасягнуць поспеху, абысці няўдачы на сваім жыццёвым шляху.

Ніхто з нас не хацеў бы больш зведаць страшэнных жудасцей тае вайны. Кожны чацвёрты беларус не дажыў да яе заканчэння. Якая жахлівая лічба! Але чаму народ, які сам не абвяшчаў нікому вайны, ні яму ніхто, і наогул не хацеў ваяваць, так моцна пацярпеў? Вельмі важна знайсці адказ на гэтае пытанне, калі мы не хочам перажыць гэтага жаху яшчэ раз.

Вайна, пачаткам якой у Беларусі лічыцца 22 чэрвеня 1941 года (напад Нямеччыны на Савецкі Саюз), у Гродна прыйшла ў 1939 годзе. Тады беларусы, якіх прызвалі ў польскае войска, мусілі ваяваць на два франты: супраць гітлераўскіх войскаў на захадзе, а таксама супраць Чырвонай Арміі на ўсходзе, у якой таксама было нямала беларусаў. Вось яно і атрымліваецца, што ўжо з 1939 года беларусы пачалі малаціць адзін аднаго. Не дзіва, што мы ўвайшлі ў рэкардсмены паводле колькасьці ахвяр. Дарэчы, гэта было не ўпершыню. Таўклі беларусы самі сваіх і ў напалеонаўскай вайне. Не давалі спуску сваім землякам у грамадзянскай, ды і ва ўсіх іншых войнах, паўстаннях, бойках, якія чыніліся пасля страты беларусамі незалежнасці і свае дзяржавы. Страціўшы свабоду, мы сталі забіваць сваіх.

Ваявалі беларусы і ў Чырвонай Арміі, і ў Войску Польскім, і ў Арміі Краёвай, і ў чырвоных партызанах, і ў лясных братах... Дзе і за каго толькі не ваявалі? І за Нямеччыну, і за Сталіна. Называлі адзін аднаго ворагамі і здраднікамі, хоць часцяком былі сваякамі, раслі ў адной вёсцы. Страціўшы вольную Бацькаўшчыну, азывалі радзімаю мноства чужынаў — ад савецкае дзяржавы да ніколі не існавалых прыдумкаў.

Большасць тых, што не ведалі за якую ўладу ваяваць, былі звычайнымі, добрымі, руплівымі і гаспадарлівымі людзьмі. Марылі пра дабрабыт і годнае жыццё сваіх дзяцей, не шкадуючы сіл працавалі на іх будучыню. І ніхто ім не

давёў, хто такі Гітлер, ці хто такі Сталін. Толькі ўрад свае незалежнае дзяржавы мог гэта зрабіць. Але такога ўрада не было. Вось і атрымліваецца, што адсутнасць незалежнасці заўсёды павялічвае колькасць ахвяр, дзе б і дзеля якой мэты гэтыя войны не вяліся. І паміралі на гэтай вайне беларусы, ад невядомага Яські з невядомага хутара, да знакамітага патрыёта і змагара за незалежнасць Беларусі, генерала Булак-Балаховіча, які загінуў баронячы Польшчу ад гітлераўцаў. Паміралі за Польшчу, за Савецкі Саюз, за Нямеччыну, за...

Як не мелі сваёй дзяржавы, то гінулі за чужыя. Не забыцца б нам гэтае навукі зараз, зрабіць бы адпаведныя высновы. Можа хопіць нам чорных плямаў у нашай гістарычнай памяці. Лепш іх асвятляць успамінамі, чым заліваць уласнаю крывёю.

На жаль, гэтая простая думка не прагучала на беларускіх тэлеканалах. Па ранейшаму гучыць тэма "братэрскага саюза" і "за намі Масква". Зноў у нашай гістарычнай памяці разрастаюцца чорныя плямы. І калі мы не даведаемся што там, і не зробім з гэтага адпаведных высноў, то будзем чарговы раз падлічваць колькасць ахвяр. А іх і так ужо было занадта шмат.

Віктар Сазонаў

ЦЫРУЛЬНІЦА РАІЦЬ

Французы гавораць, што на свеце няма брыдкіх жанчын, толькі з незадбанымі валасамі. Ужо нашы бабулі ведалі, што сукенка можа быць нямоднай, але прычоска — ніколі. На нашы пытанні на тэму валасоў адказвае цырульніца Рэната ЗІНКЕВІЧ.

- Хаця пра валасы клапоцімся ад наймалодшых гадоў, аказваецца, што не ўсе метады з'яўляюцца правільнымі, бо папраўдзе не ведаем што шкодзіць, а што памагае нашым валасам. З чаго трэба пачынаць?
- Першы крок гэта візіт у цырульню. Не трэба адразу прымаць радыкальныя меры наконт прычоскі, дастаткова толькі абрэзаць канцы. Пасля выбіраем шампунь, але не "універсальны", ці з інфармацыяй "для кожнага гатунку валасоў". Такі шампунь або недакладна ачысціць валасы, або перасушыць скуру галавы. Звяртаем таксама ўвагу на велічыню бутэлькі шампуню вялікая, хаця эканамічная, спрыяе размнажэнню бактэрыяў на дне; на яго колер — найлепшыя бясколерныя; пах — павінен быць далікатны. Другі крок гэта мыццё валасоў. Шампуню ніколі не выліваем на скуру галавы, але на руку, дадаючы некалькі кропель вады. Толькі тады можам расціраць яго на валасах, раней дакладна злітых вадой. Вада не павінна быць надта цёплая, ці надта халодная. Найлепшая тэмпература гэта 20°С. Валасы мыем шампунем два разы, найлепш да 5 мінут, масуючы пры гэтым скуру галавы. Самае важнае — дакладнае спаласканне шампуню. Пачынаем з цёплай, а канчаем халоднай вадой, якая закрывае лускі валасоў. Добра памытыя валасы павінны пад пальцамі лёгка скрыпець. Нельга забываць аб нанясенні бальзаму і пажыўнога прэпарату — дзякуючы ім расчэшам валасы без праблем. У залежнасці ад патрэб нашых валасоў прымяняем шмат відаў касметыкі. Я прапаную змывальныя бальзамы і пажыўныя прэпараты, якія трыманыя на галаве на працягу некалькіх хвілін адбудоўваюць знішчаныя кончыкі, рэгенеруюць скуру галавы. Трэці крок гэта сушэнне валасоў, якія яшчэ мокрыя далікатна акручваем ручніком і на некалькі хвілін завіваем турбан. Расчэсваем іх, калі падсохнуць, драўляным рэдкім грэбенем і пакідаем каб высахлі ў нагуральны спосаб

- Не ўсе могуць ганарыцца прыгожымі валасамі, а калі іх высушыць без дапамогі фена і прэпаратаў, прычоска атрымаецца "трагічнай". Ці карыстаючыся фенам можам ахоўваць валасы?
- Мала хто мае такія валасы, каб абысціся без дапамогі фена. Трэба памятаць, што трэба карыстацца цёплым, а не гарачым паветрам, а фен трымаць на 30-40 сентыметраў ад галавы.
- Большасць марыць аб доўгіх, густых і здаровых валасах, але не ўсіх натура абдарыла такімі. Што рабіць з тонкімі і шорсткімі валасамі?
- Пры такіх валасах прычоска выглядае на занядбаную, а валасы бязладна тырчаць на галаве, хаця яны зранку памытыя. Важным з'яўляецца ўжыванне шампуняў і пажыўных прэпаратаў, прызначаных для аслабленых валасоў. Керацін, які ўваходзіць у іх склад, акрывае валасы і яны становяцца тоўстымі. Добры выхад — гэта лёгкая завіўка-перманент або пафарбаванне валасоў. Фарба акружае волас і не дазваляе яму так хутка стаць надта тлустым. Для тонкіх валасоў прымяняем далікатныя шампуні, ніколі цяжкіх тыпу "2 ў 1". Расчэсваць валасы трэба з кончыкаў і хаця трывае гэта даўжэй, не пашкодзім іх. Памятайма аднак, што касметыку трэба ўжываць "з галавой", бо нават найлепшая і ў вялікай колькасці абцяжарвае валасы, а прычоска будзе выглядаць занядбанай.

— Можа дасце некалькі парадаў хатняга ўжытку?

— На ўсё ёсць рада! На нармальныя валасы, так на 20-30 хвілін да мыцця, накладаем кампрэс з кефіру або кіслага малака, які ўзмоцніць валасы, пазней звычайна мыем. Да тлустых валасоў рыхтуем кампрэс з двух жаўткоў і соку з палавіны лімона. Атрыманую сумесь наносім на валасы, якія акрываем фольгай і тоўстым ручніком. Пасля 30 хвілін валасы мыем цёплай вадой. Сухія і тонкія будуць выглядаць намнога лепш калі раз у тыдзень наложым на іх кампрэс з 2 жаўткоў і 2 лыжак нафты. Вельмі важным для выгляду валасоў з'яўляюцца вітаміны А, В і С, і тое чым харчуемся. Нельга забываць аб агародніне і фруктах, яйках, рыбе, белым мясе і сырах.

— Дзякую за парады!

Гутарыла Паўліна Шафран-Асташэвіч

Д-р Надзеі Панасюк

шчырыя спачуванні з прычыны смерці МАМЫ

ад навуковых супрацоўнікаў Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта Вялікае беспрацоўе ў нашым рэгіёне давяло да сітуацыі, што амаль кожны з нас мае сярод сваіх сямейнікаў ці знаёмых асоб, якія шукаюць працу. Каб неяк памагчы такім людзям, вядзем рубрыку "Дапамагаем з «Нівай»". Побач бясплатна будзем змяшчаць аб'явы людзей, якія шукаюць працу або могуць даць працу. Сардэчна запрашаем усіх чытачоў дасылаць у рэдакцыю свае прапановы. Рубрыку вядзе Паўліна Шафран-Асташэвіч, з якой можна кантактавацца па мабільніку нумар 0600 635 425 (або ў рэдакцыі па панядзелках ад 10 да 12 — тэл. 743 50 22).

ДАМ ПРАЦУ

- Маладой цырульніцы без дрэнных схільнасцей, тэл. 0 501 224 847.
- Цырульніцу з вопытам, тэл. 0 508 061 006.
- Праца для маладых, амбітных людзей (hostessy), тэл. 0 697 859 945.
- Маладой жанчыне ў гастраноміі (кніжка здароўя, невялікі вопыт), тэл. 0 608 387 739.

ШУКАЮ ПРАЦУ

- Танна і салідна прыбяру, памыю вокны, тэл. 0 509 498 119.
- Мужчына, 35 гадоў, стаж працы ў гандлі, кніжка здароўя, тэл. 0 507 600 470.
- Танна прыбяру бюро, кватэру, тэл. 676 17 64.
- Жанчына без дрэнных схільнасцей, сярэдняя эканамічная адукацыя, шукае працу ў Бельску, тэл. 0 501 948 311.
- Малады тэхнік-электрамеханік з вопытам, правы кат. В, свая машына, добрае веданне нямецкай мовы, абслуга камп'ютэра, шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 693 222 775.
- Бухгалтар з вопытам, праца ў Бельску-Падляшскім, тэл. 0 508 150 841.
- Студэнтка-завочніца шукае працу афіцыянткі ў Беластоку, тэл. 0 503 621 876.
- Ахвотна заапякуюся малым дзіцём, тэл. 0 508 820 414.
- Малады электрамеханік, сярэдняя адукацыя, тэл. 0 692 438 475.
- Бухгалтар з вопытам, уласная машына, правы кат. В, тэл. 0 694 828 464.
- Малады мужчына з вопытам у гастраноміі шукае працу ў Беластоку, тэл. 661 02 89.
- Мужчына, 32 гады, будаўнічыя правы, уласная машына, прыме кожную прапанову працы, тэл. 0 601 457 962.
- Жанчына, 38 гадоў, шукае працу ў Бельску-Падляшскім, кніжка здароўя, санітарны мінімум, вопыт працы ў магазіне, тэл. 730 00 46.
- Краўчыха з дзесяцігадовай практыкай шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 502 370 486.
- Аператыўны мужчына, падставовае веданне нямецкай і рускай моў, абслуга камп'ютэра, правы кат. В, тэл. 0 608 210 435.
- Студэнтка рускай філалогіі шукае працу ў Беластоку, правы кат. В, добрае веданне англійскай мовы, закончаныя камп'ютэрныя курсы (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 732 60 27.
- Маладая жанчына, правы кат. В, добрае веданне рускай і англійскай моў, шукае працу ў Беластоку, тэл. 0 692 660 704.

- Маладая жанчына, сярэдняя адукацыя, абслуга камп'ютэра, добрае веданне нямецкай мовы (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 740 23 24.
- Будаўнічыя правы, санітарны мінімум— кожная праца ў Беластоку, тэл. 711 83 49.
- Мужчына, 37 гадоў, сярэдняя тэхнічная адукацыя, сумленны, шукае працу, тэл. 0 693 075 252.
- Жанчына, 27 гадоў, вышэйшая эканамічная адукацыя, правы кат. В, кніжка здароўя, фіскальная каса (інтым і сецевы маркетынг не прапаноўваць), тэл. 0 506 489 040.
- Малады сталяр шукае працу, уласная машына, тэл. 743 19 57.
- Механік з вопытам прыме кожную прапанову працы, тэл. 717 70 98.
- Мужчына пасля службы ў арміі, сярэдняя адукацыя, працавіты, шукае працу у Бельску, тэл. 0 503 614 932.
- Правы кат. В, абслуга камп'ютэра, добрае веданне англійскай мовы, сярэдняя тэхнічная адукацыя, тэл. 0 601 325 011.
- \cdot 32-гадовая жанчына шукае працу ў гандлі, вопыт, правы кат. В, тэл. 0 505 617 399.

Дапамагаем саве ўзаемна

У Бельску: 720 20 06

- Сям'я патрабуе пледаў, адзення для дзяцей.
- Сям'я просіць дапамогі ў выглядзе дзіцячага адзення (12, 13, 14 гадоў), пасцелі.
- · Самотная маці з 4 дзяцьмі будзе ўдзячна за любую помач.
- Сям'я з дзяцьмі ва ўзросце 7, 9, 10 гадоў будзе ўдзячна за пасцель, адзенне і стары тэлевізар.

У Беластоку: 732 01 86, 712 11 53

- Сям'я патрабуе старой мэблі, адзення, ботаў для 6- і 8-гадовых хлопцаў і 7- і 10-гадовых дзяўчат.
- Сям'я, якая выхоўвае трое дзяцей, патрабуе штаноў і лёгкіх блузак для хлопцаў ва ўзросце 10 і 13 гадоў, ботаў і адзення для 5-гадовай дзяўчынкі.
- Сям'я патрабуе помачы ў выглядзе яды і гігіенічных сродкаў.
- Старэйшае сужонства шукае асобу, якая бясплатна дапаможа ў хатніх працах.
- Тры сям'і з Відава, што каля Бельска-Падляшскага, з ахвотай аддадуць зімовыя курткі, мужчынскія і жаночыя штаны, світэры і іншае нязнішчанае адзенне, тэл. 730 40 00.
- Аддам дзіцячае адзенне ў добрым стане, тэл. 745 44 84.

Сабрала Паўліна Шафран-Асташэвіч

Hiba

PL ISSN 0546-1960 NR INDEKSU 366714

Nakład: 1 053 egz. **Выдавец**: Праграмная рада тыднёвіка

Старшыня: Яўген Вапа. Адрас рэдакцыі: 15-959 Białystok 2, ul. Zamenhofa 27, skr. poczt. 149. Тэл./факс: (0 10хх 85) 743 50 22. Internet: http://niva.iig.pl/ B-mail: redakcja@niva.iig.pl Zrealizowano przy pomocy finansowej Ministerstwa Kultury.

Галоўны рэдактар: Яўген Вапа. Намеснік гал. рэдактара: Віталь Луба. Сакратар рэд.: Аляксандр Максімюк. Рэдактар "Зоркі": Ганна Кандрацюк-Свярубская.

Публіцысты: Міхась Андрасюк, Мікола Ваўранюк, Аляксандр Вярбіцкі, Ганна Кандрацюк-Свярубская, Міраслава Лукша, Аляксей Мароз, Ада Чачуга, Паўліна Шафран-Асташэвіч.

Канцылярыя: Галіна Рамашка. **Камп'ютэрны набор:** Яўгенія Палоцкая, Марыя Федарук.

Друкарня: "Orthdruk", Białystok. Tekstów nie zamówionych redakcja nie

Tekstów nie zamówionych redakcja nie zwraca. Zastrzega sobie również prawo skracania i opracowania redakcyjnego tekstów nie zamówionych. Za treść ogłoszeń redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

Prenumerata: 1. Termin wpłat na prenumeratę na IV kwartał 2004 r. upływa 5 września 2004 r. Wpłaty przyjmują urzędy pocztowe

na terenie woj. podlaskiego i oddziały "Ruch" na terenie całego kraju.

2. Cena prenumeraty na IV kwartał 2004 r. wynosi 26,00 zł.

3. Cena kwartalnej prenumeraty z wysylką za granicę pocztą zwyklą — 120,00; pocztą lotniczą Europa — 133,00; Ameryka Pln., Pld., Środk., Afryka, Azja, Australia — 147,00. Wplaty przyjmuje "RUCH" S.A., Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, ul. Jana Kazimierza 31/33, 01-248 Warszawa, Pekao S.A., IV O/Warszawa, Nr 68124010531111000004430494.

4. Prenumeratę można zamówić w redakcji. Cena 1 egz. wraz z wysyłką w kraju wynosi 3,45 zł, a kwartalnie — 44,85 zł; z wysyłką za granicę pocztą zwykłą — 4,70 (kwartalnie — 61,10), pocztą priorytetową: Europa — 5,90 (76,70), Ameryka Płn., Afryka — 6,60 (85,80), Ameryka Płl., Środk., Azja — 7,40 (96,20), Australia — 9,60 (124,80). Wplaty przyjmuje Rada Programowa Tygodnika "Niwa", Białystok, ul. Zamenhofa 27, nr konta BPH PBK SA Oddział w Białymstoku 77 1060 0076 0000 4011 5001 5504.

"Даўціпы"

Андрэя Гаўрылюка

- Пан дырэктар, звяртаецца работнік, — хачу з вамі пагаварыць у тры вокі.
 - Хіба ў чатыры?
- Не: у тры, бо на тое, што я запрапаную, трэба будзе адно вока закрыць.

Гутараць дзве сакратаркі:

- Ці твой дырэктар з раніцы ў такім дрэнным настроі, як і мой?
- Зусім наадварот: ён салодзенькі і часта нават прыносіць мне снеданне ў ложак.

Натхнёная бландзінка да славутага паэта:

- Вы шчаслівы чалавек. Бачыце заручыны горных верхавін з хмарамі, бачыце, як заходзячае сонейка выпівае чароўнасць прамінаючага дня, як бледны месяц патанае ў бяздонні туману...
- Гэта ўсё бачыў дагэтуль, але цяпер перастаў выпіваць.
- Чаму хочаце развесціся? пытае суддзя індыйца.
- Высокі суд! Я чалавек просты і ведаю, што калі пасаджу яблыню, дык вырастуць яблыкі, калі пасаджу рыс, дык вырасце рыс...
- Будзьце ветлівы гаварыць сэн- 🛭 соўна, — просіць суддзя.
- Ужо тлумачу: засеяў я маладых індыйцаў, а выраслі кітайцы.
- Пан доктар, тлумачыць пажылы мужчына псіхіятру, — сняцца мне праціўныя сны.
 - Напрыклад?
- Сняцца мне голыя дзяўчаты якія ўбягаюць у маю спальню.
 - Што ж у гэтым праціўнага?
- Найбольш перашкаджае мне тое, што заўсёды ў той час з'яўляецца ў спальню мая Гапка і праганяе тых дзяўчат.

На лавачцы ў парку маладая дзяўчына і стары дзедка чулліва глядзяць сабе ў вочы. Раптам дзедка пытае:

— I што ж ты бачыш у такім ста- • рым мільярдэры, як я?

Здраджаны муж прызнаецца свайму сябру:

— Прыходжу дадому і бачу, што жонка ляжыць у пасцелі з нейкім мужчынам. Гэта адразу мяне занепакоіла. Кінуўся я да халадзільніка, адкрываю, а там ужо самагонкі няма!

Да дырэктара прадпрыемства прыходзіць Янка:

- Ці гэта праўда, што ўчора памёр ваш намеснік?
 - Праўда.
- Ці я змагу заняць яго месца?
- Не маю нічога супраць, абы толькі далакоп згадзіўся.

Лекар апытвае хворую:

- Колькі вам будзе гадоў?
- Набліжаюся да саракоўкі...
- А з каторага напрамку?

У рэстаране наведвальнік, трымаючыся за жывот, кліча афіцыянта: — Калі з'еў гэты ваш бігас, па- •

- чуўся вельмі дрэнна...
- ран, а не бальніца.

На канікулах у бабулі. Ткачыхі з Дублянаў пад Ялоўкай — Іаанна і Анна Стэльмашук

Афарызмы Ладзіка Майніча

Гульня слоў

Ёсьць спадзяваньне, што ў раі ня- кам зьдзеку над людзьмі. ма райвыканкамаў.

Чорту й у пекле пекна.

Гуманьней вырваць чалавеку язык, чым пазбыць яго роднай мо-

I рыба бывае ў стане разьюшанасьці, калі яе вараць на юшку.

Не пашанцавала шанцаваму інструманту — ўсё жыцьцё ў зямлі.

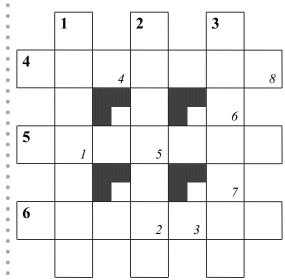
Гумар ёсьць сама гуманным срод-

талентам: за ўсё брацца, нічога ня 🖁 роддзі ёсць хтосьці такі, што стараўмеючы.

Раней былі паны, цяпер сталі пан- • ўтаймаваць свой востры язык. кі — як дэградавала шляхетнасьць.

Сярод прафэсараў таксама трапляюцца прафаны.

Крыжаванка

1. жыхар расійскай сталіцы, 2. Лаўрэнцій, асветнік у Вялікім княстве Літоў-– Хутка прэч адсюль! Тут рэста- • скім, аўтар м.інш. "Азбукі" з "Лексісам", 3. антонім розуму, развагі, 4. квартал Лос-

Анджэлес, цэнтр вытворчасці жаванні. амерыканскіх кінафільмаў, 5. віч або Дамброўскі.

курсівам клетак.

цягу месяца дашлюць у рэдак- карту. Пільнуй кашалёк. цыю правільныя рашэнні, бугароды.

Адказ на адгаданку з 25 нумара

Асот, ахоп, Ісус, кіт, Кітай, • кроў, музей, Об, пяць, роў, сон, цень.

бак просіць.

з Бялкоў і Марку Цыберту • ца плямы на скуры. з Сямятыч.

1.08 - 7.08

Баран (21.03. — 19.04.) Будуць неспадзяванкай для цябе нейкія хатнія справы. Сямейныя альбо іншыя важныя пытанні звязаныя са сваякамі стануць на перашкодзе рэалізаваць твае амбіцыі. Узбройся ў цярплівасць.

Бык (20.04. — 20.05.) За знакамітае самаадчуванне можаш быць удзячным так зоркам, як і ўласнай самаўпэўненасці. Будзеш адважны, аптымістычны і з энтузіязмам глянеш на людзей і свет. Не мусіш шукаць саюзнікаў, з усім справішся сам.

Блізняты (21.05. — 21.06.) Шчасце цябе не пакіне. Удала пройдуць усе твае справы, нават тыя, якія лічыш зацяжкімі. Калі не акрэсленыя твае мэты, адкрыюцца перад табой новыя магчымасці, і мэты вызначыш. З аптымізмам глянеш на свае праблемы.

Рак (22.06. — 22.07.) Будзеш мець пачуццё шчасця і здзяйснення. Задзівяць і ўцешаць цябе мілыя сюрпрызы. Найважнейшае — любоў і лад у партнёрстве.

Леў (23.07. — 22.08.) Памысныя дні ў сямейнай і прафесійнай сферах. Твае ідэі наконт інтарэсаў знакамітыя. Можаш разлічваць на супрацоўнікаў.

Дзева (23.08. — 22.09.) Шмат неспадзяваных, але карысных змен у фінансах. Падпісваючы дамовы ці рашаючыся на новыя ідэі, скарыстай дапамогу адпаведных дарадчыкаў.

Шалі (23.09. — 23.10.) Плутон 6.08. будзе ў некарыснай канфігурацыі з Юпітэрам, таму ўстрымайся з пачынаннем новых мерапрыемстваў, нават калі будуць цябе спакушаць вынікі. Не вырашай важных спраў. Твой настрой не будзе найлепшы, будзеш мець цяжкасці з канцэнтрацыяй. Ключавыя справы адкладзі на іншы тэрмін.

Скарпіён (24.10. — 21.11.) Занад-Дылетанты валодаюць асаблівым • та не давярай іншым. У тваім асяецца цябе звесці. У кожнай сітуацыі разлічвай на сябе. Старайся

> Стралец (22.11. — 21.12.) Можаш мець невялікія праблемы са здароўем (асабліва 7.08.). Шукай кампаніі ветлівых, спрыяючых табе людзей. Калі будзеш супернічаць, справішся са справамі, але ведай свае абме-

Казярог (22.12. — 20.01.) Толькі дзяржава з Кіевам, 6. Цімашэ- пад канец тыдня адчуеш дабрачын-(ш) • ны ўплыў зорак — фартуна стане та-Рашэнне крыжаванкі скла- бе спрыяць у шмат якіх галінах дуць літары з упарадкаваных • жыцця. Можаш брацца за справы, якіх да гэтай пары пазбягаў. Едучы Сярод чытачоў, якія на пра- • ў адпачынак, не забудзь крэдытную

Вадалей (21.01. — 19.02.) Не зайдуць разыграны кніжныя ўзна- майся драбніцай, не страчвай энергіі на малаважныя справы. Хтось прыхільны чакае твайго сігналу. Больш ангажуйся ў партнёрскую сувязь. Варта часам першым працягнуць руку на згоду.

Рыбы (20.02. — 20.03.) Добрая нагода адпачыць і падлячыць нервы. Рашэнне: Хто ў Пятроўку Вудзь асцярожны з вадой, хоць ты, сена не косіць, той зімой у са. • вядома, — Рыба. Купі ў аптэцы магній з вітамінам Б-6. Святаяннік-зве-Кніжныя ўзнагароды высы- • рабой пі толькі ўвечары (на нервы лаем Мікалаю Лук'янюку і страваванне), бо пры сонцы з'явяц-

Агата Арлянская

